
Ny inntektsfordelingsmodell – innledende drøfting

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Universitetsstyresak 29/24: [Inntektsfordeling ved Universitetet i Bergen](#)
- Fakultetets strategi 2023-2030: [#RealfagUiB - et realfaglig kraftsentrum](#)

Saksfremstilling

Dekanen ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi oppnevnte i desember 2024 et utvalg som skal legge frem et forslag til fakultetets inntektsfordeling til institutter og enheter.

Utvalgets mandat

- Utvalget skal gjennomgå fakultetets finansieringssystem i lys av UiBs nye finansieringsmodell og fakultetets strategi 2023-2030.
- Det skal tas utgangspunkt i fakultetets nåværende økonomimodell.
- Basert på en gjennomgang av eksisterende fordelingsmodell ved fakultetet og ny fordelingsmodell fra UiB, bes utvalget om å utvikle forslag til interne fordelingsmekanismer i tråd med fakultetets strategi og egenart.
- Det forutsettes at fordelingsmodellen styrker fakultetets profil og fremmer høy kvalitet på forskning og utdanning.
- Det forutsettes videre at modellen er enkel, gjennomiktig og forutsigbar, og bidrar til at fakultetets budsjettprosesser blir enkle og gjennomsiktede.
- Det forutsettes at rammebudsjetteringen av instituttene videreføres.
- Utvalget skal gjennomgå følgende områder:
 - Vurdere i hvilken grad endringene i UiBs modell skal gjenspeiles i fakultetets interne modell.
 - Vurdere balansen mellom instituttenes bevilgninger og øremerket avsetning til fakultetets fellesformål.
 - Vurdere resultatindikatorer og insentiver på forskningssiden.
 - Vurdere fordelingskriteriene for rekrutteringsstillinger og balansen mellom øremerkede og frie stillinger.
 - Fremme forslag til prinsipper for kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.-utdanning.

Arbeidsgruppen har nå avsluttet sitt arbeid og legger herved enstemmig frem sin anbefaling.

Utvalgets anbefalinger

Innenfor mandatets ulike temaer har utvalget følgende anbefalinger:

Utdanning – studieplasser og insentiver

1. Det anbefales ingen endringer i fakultetets modell for fordeling av basis til nye studieplasser. Basisfinansiering for nye studieplasser tilføres dermed programeiende institutt med de satser som videreføres fra UiB. For tverr- og flerfaglige studieprogram må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle i dialog med involverte institutter.
2. Det anbefales at endringene i utdanningsinsentivene ikke får omfordelingseffekter mellom instituttene i innføringsåret, men at modellen innføres gjennom å kalibrere/justere basisbevilgning. Det vil si at institutter som får en høyere resultatkomponent ved bruk av de nye satsene, får en tilsvarende lavere basiskomponent. Tilsvarende vil institutter som får lavere resultatkomponent få en høyere basisbevilgning det første året.
3. Det anbefales å fordele utdanningsinsentivene basert på ettårige resultater og med dempet sats.
4. Alle indikatorene i UiBs modell anbefales videreført med en styrke på 30 % av KDs satser. Indikatorene er studiepoengproduksjon, gjennomføring på normert tid og doktorgradsproduksjon. Av resultatinsentivene som kommer inn til fakultetet vil det da bli en 60/40 deling mellom fakultets- og instituttnivå.
5. Det anbefales at studiepoengproduksjon for masteravhandlinger deles mellom programeiende og veiledende institutt, med en fordeling på 40 % til programeiende institutt og 60 % til veiledende institutt.

Forskningsinsentiv

6. Utvalget anbefaler å tilføre hele lukket ramme fra tidligere nasjonal modell, operasjonalisert i budsjett 2024, til instituttens basis. Endringer i uttelling i UiBs forskningsinsentivmodell fakultet vil få budsjetteffekt på fakultetsnivå.
7. Hvis forskningsinsentivmodellen gir økt handlingsrom inn til fakultetet, anbefales det å prioritere avsetningen *Avansert vitenskapelig utstyr*.
8. Utvalget anbefaler at fakultetet bygger insentiver rundt rekrutteringsstillinger og fortsetter ordningen med toppfinansiering, i revidert form.

Rekrutteringsstillinger

9. Det anbefales at rekrutteringsstillinger tildeles etter tre kategorier; basis (tidligere «fast» i rammen), toppfinansiering og andre strategiske satsinger.
10. Det anbefales at basis på instituttene fortsatt skal utgjøre omtrent 40 % av rekrutteringsstillingene på fakultetet. Ved inngang til ny modell settes den instituttvise basis til dagens «fast» i ramme, inkludert de «faste» rekrutteringsstillingene som ble omfordelt til midlertidig i 2025, totalt 82 rekrutteringsstillinger.
11. Når basisfordelingen mellom institutt skal vurderes, anbefales det å legge til grunn de fem kriteriene; a) instituttstørrelse, angitt ved antall vitenskapelige tilsatte i fast stilling, b) årlig antall utførte masterprosjekt, c) emneundervisningens omfang og undervisningenes karakter, d) et institutts bruk av og behov for rekrutteringsstillinger i egen forskning og e) en nedre grense for et institutts antall rekrutteringsstillinger i basis. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres en kvalitativ vurdering i henhold til disse kriteriene heller enn ren formelstyring ved eventuell refordeling.
12. Fordeling av basis bør vurderes en gang i hver styreperiode.

13. Utvalget anbefaler at NTs toppfinansieringsordning utvides med NFR-aktivitet som vist i tabell 15. Hvis tilslagene fra den nye toppfinansieringen over tid endrer seg sterkt, vil det være naturlig å justere hva som gir uttelling, alternativt å redusere toppfinansieringen (f.eks. delfinansiere med to årsverk).
14. Arbeidsgruppen anbefaler at punktet «Andre satsinger» aktivt blir brukt til å vurdere toppfinansiering for strategisk viktige utlysninger som ikke inngår i de nåværende regelstyrte toppfinansieringene.

Fellesformål og handlingsrom

15. Budsjettposten fellesformål bør gjennomgås for å tydeliggjøre hva som ligger i felles handlingsrom. Budsjettposten bør ikke være regelstyrt.
16. Det bør klargjøres at avsetninger i budsjettposten fellesformål er midlertidige, og satsinger som får langsiktig karakter må fases inn i ordinær aktivitet ved grunnenhetene eller sikres gjennom ekstern finansiering.
17. Langsiktige felles utdanningssatsinger, f.eks. SERC, bør kobles på resultatindikatorene i den nye finansieringsmodellen.
18. For å kunne finansiere mellomstort utstyr anbefaler utvalget å styrke avsetningen til *avansert vitenskapelig utstyr* når forskningsinsentivmodellen gir økt handlingsrom inn til fakultetet.
19. Utvalget anbefaler ingen endringer i modell for brukerbetaling på utstyrstildelinger. 20 % av utstyrstildelingene fra fakultetet tilbakebetales fra instituttene over fire år.

Husleie og areal

20. Utvalget anbefaler at de vedtatte endringene i den sentrale husleiemodellen ved UiB videreføres ved fakultetet, i tråd med etablert praksis.
21. Utvalget anbefaler å avslutte ordningen med å tilføre tilskudd for å dekke underdekning på undervisningslaboratorier.

Kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.-utdanning

22. Utvalget anbefaler at UHR-Forsknings anbefalinger tas som utgangspunkt når det tas opp kandidater som ikke er ansatt ved fakultetet til fakultetets ph.d.-program.
23. Utvalget anbefaler at kostnader til veiledning inngår i NTs egeninnsats.

Videre prosess

Arbeidsgruppens rapport sammen med fakultetsstyrets innspill vil bli behandlet videre i fakultetets ledergruppe.

Dekanatet vil deretter fremme en ny sak til fakultetsstyret i september hvor ny inntektsfordelingsmodell vedtas. Modellen skal inngå som grunnlag for NTs interne budsjettfordeling for 2026.

Vedlagt til saken er i tillegg til rapporten fra Inntektsfordelingsutvalget, også en rapport fra utvalget ledet av professor Harald Walderhaug som i 2024 hadde som mandat å vurdere fakultetets fordeling av rekrutteringsstillinger. Denne rapporten ble ikke offentliggjort i 2024, fordi ledelsen ønsket å se rekrutteringsstillinger i en større kontekst når det likevel skulle settes ned et inntektsfordelingsutvalg.

Dekanens vurdering

Fakultetsledelsen takker arbeidsgruppen for godt og grundig arbeid. Den overordnede vurderingen er at det er en god rapport og at svært mye av arbeidsgruppens anbefalinger bør tas til følge.

Det er imidlertid viktig for fakultetsledelsen å se nærmere på enkelte av anbefalingene før endelig beslutning tas. Det gir rom for å vurdere konsekvenser i et mer helhetlig perspektiv slik at incentivet treffer slik det er ment.

Ledelsen er positiv til forslaget om å innføre incentiv knyttet til tildelinger fra Forskningsrådet, men det er viktig at incentivet er innrettet slik at det underbygger fakultetets mål. Listen med forskningsrådsprosjekt vil potensielt omfatte svært mange prosjekttyper og det vil være behov for å se nærmere på hvilke prosjekttyper som bør omfattes av en slik ordning og hvem den skal gjelde for, slik at incentivordningen ses i relasjon til øvrige strategiske behov.

Fakultetsledelsen ser også positivt på anbefaling om å etablere en fordeling av uttellingen for studiepoengproduksjon for masteroppgaver på tvers av institutt i de tilfeller der veiledningen ikke skjer på programeiende institutt, men mener det vil være klokt å gjøre en nærmere vurdering av den foreslåtte fordelingsnøkkelen.

VEDTAK

Fakultetsstyret tar rapporten til etterretning og har følgende innspill:

(Legges inn i protokollen i møtet)

24.05.2025 Trine Gravdal Lie/Rigmor Geithus/Elisabeth Müller Lysebo

Gunn Mangerud
dekan

Vedlegg

1. Fakultetets inntektsfordeling – Innstilling fra arbeidsgruppe 22.05.2025
2. Fordeling av rekrutteringsstillinger – Rapport fra utvalg 23.02.2024

FAKULTETETS INNTEKTSFORDELING

Innstilling fra arbeidsgruppe

22.05.2025

Fakultet for naturvitenskap og teknologi

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
2	Oppsummering og anbefalinger	6
3	Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler – historikk.....	9
4	Overordnet blikk på fakultetets og instituttens økonomi.....	10
5	NT-fakultetets økonomimodell – slik den fungerte til og med 2024	11
6	Utdanning	13
6.1	Nye studieplasser	13
6.1.1	Forslag til fordelingsmodell studieplasser for NT	13
6.2	Utdanningsinsentiver	14
6.2.1	Forslag til insentivmodell knyttet til utdanning for NT	15
6.3	Utvalgets anbefalinger	19
7	Forskningsinsentiver	20
7.1	Forslag til insentivmodell forskning for NT	21
7.1.1	Alternative lokale insentivmodeller	21
7.2	Utvalgets anbefalinger	23
8	Rekrutteringsstillinger	24
8.1	Basisramme rekrutteringsstillinger	24
8.2	Toppfinansiering	26
8.3	Andre strategiske satsinger	27
8.4	Utvalgets anbefalinger	28
9	Fellesformål og handlingsrom.....	29
9.1	Utvalgets anbefalinger	30
10	Husleie og areal	32
10.1	Undervisningslaboratorier	33
10.2	Utvalgets anbefalinger	34
11	Kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.- utdanning	35
11.1	Utvalgets anbefalinger	36
12	Referanser og forkortelser	37

Forord

Dekanen oppnevnte i desember 2024 en arbeidsgruppe for å gjennomgå fakultetets finansieringssystem i lys av UiBs nye finansieringsmodell og fakultetets strategi 2023 – 2030. Formålet med rapporten er å tilpasse fakultetets inntektsfordeling til UiBs nye finansieringsmodell og fakultetets strategi 2023-2030.

Utvalgets leder har orientert om fremdriften til fakultetets ledergruppe to ganger i løpet av arbeidet.

Arbeidsgruppen har gjennomført 12 møter.

Utvalget legger herved enstemmig frem sin rapport med tilhørende anbefalinger.

Bergen, 22. mai 2025

Helge K. Dahle
Leder

Harald Walderhaug

Tor Eldevik

Julie Stavnes

Trine Gravdal Lie
sekretær

Rigmor Geithus
sekretær

Tine Charlotte Overå
sekretær

1 Innledning

I statsbudsjettet for 2024 ble det gitt endelige rammer for et nytt finansieringssystem for universitets- og høyskolesektoren, basert på prinsippene som ble presentert i Regjeringens «utsynsmelding» (Meld. St. 14, 2022–2023). Endringene er omfattende og påvirker både basisfinansieringen og resultatbaserte inntekter.

Universitetsstyret oppnevnte i oktober 2023 et utvalg for å foreta en vurdering av universitetets interne modell for inntektsfordeling. Inntektsfordelingsutvalget la frem sin rapport¹ i april 2024, og i møte i mai 2024 vedtok Universitetsstyret utvalgets anbefalinger.

Med bakgrunn i dette oppnevnte dekanen ved Fakultet for naturvitenskap og teknologi et utvalg som skal legge frem et forslag til fakultetets inntektsfordeling til institutter og enheter. Utvalget fikk følgende sammensetning:

- Professor Helge K. Dahle (leder)
- Professor Harald Walderhaug
- Instituttleder, professor Tor Eldevik
- Administrasjonssjef Julie Stavnes

Seksjonssjef Trine Gravdal Lie, seniorrådgiver Rigmor Geithus og seniorrådgiver Tine Charlotte Overå har fungert som sekretariat for utvalget.

Utvalgets mandat

- Utvalget skal gjennomgå fakultetets finansieringssystem i lys av UiBs nye finansieringsmodell og fakultetets strategi 2023-2030.
- Det skal tas utgangspunkt i fakultetets nåværende økonomimodell.
- Basert på en gjennomgang av eksisterende fordelingsmodell ved fakultetet og ny fordelingsmodell fra UiB, bes utvalget om å utvikle forslag til interne fordelingsmekanismer i tråd med fakultetets strategi og egenart.
- Det forutsettes at fordelingsmodellen styrker fakultetets profil og fremmer høy kvalitet på forskning og utdanning.
- Det forutsettes videre at modellen er enkel, gjennomiktig og forutsigbar, og bidrar til at fakultetets budsjettprosesser blir enkle og gjennomsiktede.
- Det forutsettes at rammebudsjetteringen av instituttene videreføres.
- Utvalget skal gjennomgå følgende områder:
 - Vurdere i hvilken grad endringene i UiBs modell skal gjenspeiles i fakultetets interne modell.
 - Vurdere balansen mellom instituttene bevilgninger og øremerket avsetning til fakultetets fellesformål.
 - Vurdere resultatindikatorer og insentiver på forskningssiden.
 - Vurdere fordelingskriteriene for rekrutteringsstillinger og balansen mellom øremerkede og frie stillinger.
 - Fremme forslag til prinsipper for kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.-utdanning.

¹ [Universitetsstyresak 29/24. Inntektsfordeling ved Universitetet i Bergen](#)

Utvalget er bedt om å ferdigstille sitt arbeid innen 10. mai 2025, med målsetting om at arbeidet skal inngå som grunnlag for NTs interne budsjettfordeling for 2026.

Utvalgets forståelse av mandatet

Mandatet dekker omtrent hele den bevilgningsfinansierte økonomien ved NT. Utvalget har jobbet i henhold til mandatet og etter fire prinsipper:

Modellen bør være:

- forutsigbar
- transparent
- operasjonell
- slutte opp om NTs strategi

Utvalget mener at modellen i stor grad bør basere seg på nasjonal- og UiB-modell. Utvalget har i arbeidet basert sine vurderinger og anbefalinger på følgende overordnede betraktninger:

- Insentiv må virke etter hensikten og være gjenkjennbare.
- I KDs nye fordelingsmodell er studiepoengproduksjon det dominerende incentivet (og utgjør 18 % av fakultetets KD-inntekter).
- Rekrutteringsstillinger representerer det største strategiske handlingsrommet både på fakultets- og instituttnivå.
- Forskningsinsentivene i UiBs nye modell dekker en for smal del av prosjektporteføljen, og NTs egen eksisterende toppfinansiering gir i all hovedsak uttelling for det samme.
- Modellen skal være enkel, noe som også ble understreket i tilbakemeldinger fra NTs ledergruppe.

Utvalget konstaterer at husleie er en dominerende kostnad for et fakultet med store arealer som NT. Utvalget tar til etterretning at det etter anbefaling fra det sentrale inntektsfordelingsutvalget ble oppnevnt en egen arbeidsgruppe for å gjennomgå alle aspekter ved husleiemodellen ved UiB. Anbefalingene fra denne arbeidsgruppen ble vedtatt i Universitetsstyret i mars 2025, og er tatt hensyn til i våre anbefalinger selv om areal ikke er en direkte bestilling i mandatet.

En vesentlig suksessfaktor for fakultetet er god rekruttering i alle stillinger. For vitenskapelige stillinger har startpakker vært brukt som virkemiddel. Dette er et virkemiddel som i hovedsak har vært opp til instituttene å bruke. Utvalget anerkjenner den betydningen god rekruttering har for fakultetet, inkludert hvordan dette kan påvirke framtidig økonomi. Rekruttering og tilhørende virkemidler ligger imidlertid utenfor utvalgets mandat, og er derfor ikke nærmere behandlet i denne rapporten.

2 Oppsummering og anbefalinger

En overordnet forutsetning for arbeidet er at rammebudsjettering av instituttene videreføres. Økonomisk forutsigbarhet er viktig. Utvalget anbefaler derfor at den nye modellen innføres – i tråd med etablert praksis – budsjettøytralt, og at endringene først får effekt ved fremtidig endring i aktivitet.

Innenfor utdanning gjenspeiler de anbefalte endringene internt på NT i hovedsak endringene i UiBs modell, men med dempet styrke i viderefordelingen til instituttnivået.

Når det gjelder forskningsinsentiver fakultet, anbefaler utvalget ikke å videreføre UiBs relativt smale sett av indikatorer. I stedet anbefales det å utvide NTs egen toppfinansiering – knyttet til strategiske rekrutteringsstillinger – til også å omfatte flere typer NFR-prosjekter. På denne måten vil forskningsinsentivene i større grad prioritere det å lykkes med søknader.

Samlet sett medfører den nye modellen at både fakultetet og instituttene blir mindre resultatutsatt enn tidligere. Samtidig beholdes en større andel av resultatinsentivene på fakultetsnivå, noe som gir instituttene en mer stabil og forutsigbar budsjettamme.

Innenfor mandatets ulike temaer har utvalget følgende anbefalinger:

Utdanning – studieplasser og insentiver

1. Det anbefales ingen endringer i fakultetets modell for fordeling av basis til nye studieplasser. Basisfinansiering for nye studieplasser tilføres dermed programeiende institutt med de satser som videreføres fra UiB. For tverr- og flerfaglige studieprogram må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle i dialog med involverte institutter.
2. Det anbefales at endringene i utdanningsinsentivene ikke får omfordelingseffekter mellom instituttene i innføringsåret, men at modellen innføres gjennom å kalibrere/justere basisbevilgning. Det vil si at institutter som får en høyere resultatkomponent ved bruk av de nye satsene, får en tilsvarende lavere basiskomponent. Tilsvarende vil institutter som får lavere resultatkomponent få en høyere basisbevilgning det første året.
3. Det anbefales å fordele utdanningsinsentivene basert på ettårige resultater og med dempet sats.
4. Alle indikatorene i UiBs modell anbefales videreført med en styrke på 30 % av KDs satser. Indikatorene er studiepoengproduksjon, gjennomføring på normert tid og doktorgradsproduksjon. Av resultatinsentivene som kommer inn til fakultetet vil det da bli en 60/40 deling mellom fakultets- og instituttnivå.
5. Det anbefales at studiepoengproduksjon for masteravhandlinger deles mellom programeiende og veiledende institutt, med en fordeling på 40 % til programeiende institutt og 60 % til veiledende institutt.

Forskningsinsentiv

6. Utvalget anbefaler å tilføre hele lukket ramme fra tidligere nasjonal modell, operasjonalisert i budsjett 2024, til instituttenes basis. Endringer i uttelling i UiBs forskningsinsentivmodell fakultet vil få budsjetteffekt på fakultetsnivå.

7. Hvis forskningsinsentivmodellen gir økt handlingsrom inn til fakultetet, anbefales det å prioritere avsetningen *Avansert vitenskapelig utstyr*.
8. Utvalget anbefaler at fakultetet bygger insentiver rundt rekrutteringsstillinger og fortsetter ordningen med toppfinansiering, i revidert form.

Rekrutteringsstillinger

9. Det anbefales at rekrutteringsstillinger tildeles etter tre kategorier; basis (tidligere «fast» i rammen), toppfinansiering og andre strategiske satsinger.
10. Det anbefales at basis på instituttene fortsatt skal utgjøre omtrent 40 % av rekrutteringsstillingene på fakultetet. Ved inngang til ny modell settes den instituttvise basis til dagens «fast» i ramme, inkludert de «faste» rekrutteringsstillingene som ble omfordelt til midlertidig i 2025, totalt 82 rekrutteringsstillinger.
11. Når basisfordelingen mellom institutt skal vurderes, anbefales det å legge til grunn de fem kriteriene; a) instituttstørrelse, angitt ved antall vitenskapelige tilsatte i fast stilling, b) årlig antall utførte masterprosjekt, c) emneundervisningens omfang og undervisningenes karakter, d) et institutts bruk av og behov for rekrutteringsstillinger i egen forskning og e) en nedre grense for et institutts antall rekrutteringsstillinger i basis. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres en kvalitativ vurdering i henhold til disse kriteriene heller enn ren formelstyring ved eventuell refordeling.
12. Fordeling av basis bør vurderes en gang i hver styreperiode.
13. Utvalget anbefaler at NTs toppfinansieringsordning utvides med NFR-aktivitet som vist i tabell 15. Hvis tilslagene fra den nye toppfinansieringen over tid endrer seg sterkt, vil det være naturlig å justere hva som gir uttelling, alternativt å redusere toppfinansieringen (f.eks. delfinansiere med to årsverk).
14. Arbeidsgruppen anbefaler at punktet «Andre satsinger» aktivt blir brukt til å vurdere toppfinansiering for strategisk viktige utlysninger som ikke inngår i de nåværende regelstyrte toppfinansieringene.

Fellesformål og handlingsrom

15. Budsjettposten fellesformål bør gjennomgås for å tydeliggjøre hva som ligger i felles handlingsrom. Budsjettposten bør ikke være regelstyrt.
16. Det bør klargjøres at avsetninger i budsjettposten fellesformål er midlertidige, og satsinger som får langsiktig karakter må fases inn i ordinær aktivitet ved grunnenhetene eller sikres gjennom ekstern finansiering.
17. Langsiktige felles utdanningssatsinger, f.eks. SERC, bør kobles på resultatindikatorene i den nye finansieringsmodellen.
18. For å kunne finansiere mellomstort utstyr anbefaler utvalget å styrke avsetningen til *avansert vitenskapelig utstyr* når forskningsinsentivmodellen gir økt handlingsrom inn til fakultetet.
19. Utvalget anbefaler ingen endringer i modell for brukerbetaling på utstyrstildelinger. 20 % av utstyrstildelingene fra fakultetet tilbakebetales fra instituttene over fire år.

Husleie og areal

20. Utvalget anbefaler at de vedtatte endringene i den sentrale husleiemodellen ved UiB videreføres ved fakultetet, i tråd med etablert praksis.

21. Utvalget anbefaler å avslutte ordningen med å tilføre tilskudd for å dekke underdekning på undervisningslaboratorier.

Kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.-utdanning

22. Utvalget anbefaler at UHR-Forsknings anbefalinger tas som utgangspunkt når det tas opp kandidater som ikke er ansatt ved fakultetet til fakultetets ph.d.-program.
23. Utvalget anbefaler at kostnader til veiledning inngår i NTs egeninnsats.

3 Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler – historikk

Universiteter og høyskoler i Norge er i hovedsak finansiert gjennom rammebevilgning fra Kunnskapsdepartementet (KD) og bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter (BOA). Øvrige inntektskilder utgjør en mindre andel av den samlede finansieringen.

Rammebevilgningen fra KD har siden innføringen i 2002, bestått av tre komponenter: (1) resultater knyttet til utdanning, (2) resultater knyttet til forskning og (3) en langsiktig og strategisk bevilgning (basis).

Utdanningskomponenten har gitt uttelling etter avlagte studiepoeng, avlagte grader, doktorgrader og antall utvekslingsstudenter. Denne komponenten er kjent som en "åpen ramme", noe som betyr at økt aktivitet gir direkte uttelling i tildelinger. Forskningskomponenten, derimot, har hatt en "lukket ramme" og er basert på publiseringspoeng, inntekter fra EU, Forskningsrådet og annen oppdrags- og bidragsfinansiert aktivitet. «Lukket ramme» innebærer at uttellingen for den enkelte institusjon avhenger av deres resultater sammenlignet med andre institusjoner. Hvis alle institusjoner har samme prosentvise vekst, vil ingen få økt uttelling. Ordningen omtales også som resultatbasert omfordeling (RBO) mellom institusjonene.

Ved innføringen i 2002 ble det etablert en utgangsposisjon for hver institusjon basert på tidligere bevilgninger og resultater. Differansen mellom resultatmidlene (knyttet til forskning og utdanning) og den tidligere totale budsjetttrammen, ble definert som institusjonenes basisbevilgning. Basiskomponenten har siden vært gjenstand for politiske prioriteringer og tiltak, og har inkludert midler til spesielle aktiviteter og forvaltningsansvar.

Da den nasjonale finansieringsmodellen ble innført i 2002, valgte UiB kun å videreføre deler av den i sin interne fordelingsmodell til fakultetene. I ettertid er den interne fordelingsmodellen justert og videreutviklet både i 2008 og 2016, etter arbeid fra hhv. Risa I og Risa II utvalgene. Den nasjonale finansieringsmodellen har også blitt justert flere ganger, med mindre endringer i 2006, 2009 og 2017. I 2021 ble det imidlertid lagt opp til en mer omfattende gjennomgang. Hatlenutvalget, som da ble nedsatt for å vurdere modellen, leverte sin rapport i 2022 med flere forslag til endringer. Disse ble fulgt opp i regjeringens utsynsmelding «Utsyn over kompetansebehovet i Norge» og dannet grunnlaget for de endringene som ble presentert i statsbudsjettet for 2024.

Som følge av de nasjonale endringene, opprettet UiB i oktober 2023 et utvalg for å vurdere konsekvensene og anbefale nødvendige tilpasninger i universitetets interne fordelingsmodell. Utvalget la frem sin rapport i april 2024, og i mai samme år sluttet Universitetsstyret seg til anbefalingene. Endringene trådte i kraft fra og med budsjettåret 2025.

4 Overordnet blick på fakultetets og instituttenes økonomi

Fakultetet finansieres gjennom en årlig grunnbevilgning (GB) fra Universitetsstyret, samt gjennom inntekter fra eksterne kilder som ikke inngår direkte i fordelingsmodellen. Samlet sett er fakultetets inntekter i stor grad avhengig av suksess på viktige konkurransearenaer for forskningsfinansiering, studiepoengproduksjon og gjennomføring i studieprogrammene. Kvalitet og god ressursutnyttelse i utførelse av samfunnsoppdraget vårt (primært forskning og utdanning) er avgjørende. Instituttene er utførende enheter, og det må eksistere en tydelig bevissthet om disse sammenhengene på grunnnivå. Dette, samt det opplagt riktige i å koble inntekter til produktiv aktivitet, tilsier at instituttenes rammetildelinger bør ha en betydelig resultatavhengighet.

Gjennom årlige tildelinger fra fakultetet får hvert institutt et rammebudsjett, et antall rekrutteringsstillinger og andre øremerkede tildelinger. Hvilken fordelingsnøkkel eller fordelingsnøkler som er dominerende i fakultetets fordelingsmodell vil i stor grad avgjøre tildelingen og fremfor alt den langsiktige utviklingen. Et institutts økonomiske handlefrihet avgjøres imidlertid av flere faktorer som må vurderes enkeltvis og i sammenheng. En av disse er internpriser i UiB-organisasjonen – som fungerer både som kostnader som demper handlingsrommet og som inntekter som øker det. Internhusleie er den største internprismotoren. Men også leiestedspriser, fellesbidrag og annen prising av tjenester og tilganger har betydning. Den siste viktige faktoren er BOA-inntekter. BOA-inntektene gir økt aktivitet og økt handlingsrom, gitt at overhead- og frikjøpsinntekter overstiger omfanget av egeninnsats.

Budsjettfordeling, internpriser og nivået på BOA-inntekter er som regel bestemt utenfor instituttets tilpasning og strategiske valg. De er likevel alle faktorer som til en viss grad kan påvirkes. En kan tilpasse seg de indikatorene fordelingsmodellen bruker som gir størst effekt i modellen, som for eksempel ved å begrense bruken eller øke produksjonen av goder og tjenester med høy internprising, eller prøve å øke nivået/handlingsrommet i BOA-inntektene ved å prioritere prosjekter med høyere overhead og mindre krav til egeninnsats. Det er imidlertid essensielt at aktiviteten blir utviklet i samsvar med overordnede oppgaver (samfunnsoppdraget) og strategi på ulike nivå.

En godt utformet økonomimodell er et viktig strategisk verktøy og nødvendig for en forutsigbar økonomistyring. Dette forutsetter at det er identifisert hvilke faktorer som egner seg for regelstyring og hvilke som ikke gjør det. I den regelstyrte modellen er riktig insentivstyrke og god balanse mellom de ulike komponentene viktig. Modellen skal også danne informasjonsgrunnlag for fakultetsledelsen og fakultetsstyret for strategiske ad hoc vedtak som omhandler forhold som ikke egner seg for regelstyring. God økonomi- og aktivitetsstyring forutsetter forutsigbare relasjoner mellom aktivitet og kostnad/inntekt.

Dette tilsier at fakultetets inntektsfordelingsmodell bør legges forholdsvis tett opp til UiBs budsjettmodell og at det introduseres modifikasjoner for å redusere eventuelle uheldige konsekvenser av, eller begrensninger i, den gjeldende modellen. Arbeidsgruppen har derfor tatt utgangspunkt i UiBs gjeldende modell og anbefalt korrigeringer tilpasset fakultetets behov.

5 NT-fakultetets økonomimodell – slik den fungerte til og med 2024

NTs eksisterende økonomimodell, sist revidert av Fakultetsstyret i november 2019², har kvalitativt vært som UiBs finansieringsmodell mellom UiB sentralt og fakultetene. Fra 2025 er det innført endringer i både nasjonal og UiB-intern finansieringsmodell. I påvente av gjennomgang av fakultetets inntektsfordelingsmodell, er endringene i UiBs budsjett 2025 konsekvensjustert i fakultetets viderefordeling til institutter og avdelinger. 2025 er dermed et mellomår i budsjettfordelingen, og utvalget finner det derfor hensiktsmessig å sammenligne ny anbefalt modell mot tidligere modell basert på budsjett 2024.

NT-fakultetet benytter en desentralisert økonomimodell med store fullmakter på instituttnivå. Det meste av grunnbevilgningen til fakultetet fordeles videre som rammebevilgning til instituttene, og instituttene bestemmer i stor grad selv hvordan rammebevilgningen benyttes. På fakultetsnivå blir det satt av midler for å sikre felles drift og satsinger, samt utgifter for fakultetsadministrasjon og fakultetsledelse inkludert fakultetsstyret.

Basis

Som for UiB ble det ved innføring av resultatinsentiver etablert en utgangsposisjon basert på tidligere bevilgninger og resultater. Denne er senere modifisert ved strategiske vedtak og aktivitetsendring. Basis er lik det som er igjen av grunnbevilgningen etter at resultatinsentiver, rekrutteringsstillinger og andre øremerkinger er trukket fra. Basiskomponenten skal sikre langsiktig og stabil finansiering, og ta hensyn til særkostnader knyttet til særskilte aktiviteter. Nasjonale og sentrale rammekutt blir i hovedsak videreført til instituttene, og i tillegg benytter fakultetet rammekutt for finansiering av strategisk handlingsrom på fakultetsnivå. Lønns- og priskompensasjon blir videreført.

Finansiering av studieplasser er også en del av basis. Inntektene fra nye studieplasser tildeles gradvis etter hvert som studiene blir bygd opp og utgjør over tid betydelige summer. Studieplasstildeling videreføres fra UiB til fakultetet med 75 % av departementets satser som igjen videreføres i sin helhet til instituttene. Studieplassene tildeles instituttene som administrerer studieprogrammene, med unntak for tverr- og flerfaglige studieprogram, der det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle i dialog med involverte institutter. Etableringsstøtte for nye studieprogram tildeles med 25 % i 2 år.

Resultatinsentiver

Resultatinsentivene har i stor grad vært en videreføring av KDs insentivmodell, bestående av indikatorer i åpen ramme (studiepoeng, studentutveksling, ferdigutdannede kandidater, doktorgradskandidater) og lukket ramme (publiseringspoeng, midler fra EU, Forskningsrådet og annen bidrags- og oppdragsaktivitet), med følgende uttelling og tilpasninger:

- Insentivstyrke på 37,5 % av KDs satser (som betyr at fakultetet viderefører halvparten av resultatmidlene som kommer inn til fakultetet)
- Ettårige resultatgrunnlag, EU midlet over 3 år
- Halvert pris på kandidatindikator (18,8 % av KDs sats), og tilsvarende økning i pris for studiepoeng (42,2 % av KDs sats)

² [Eksisterende økonomimodell NT. Fakultetsstyresak 36/2019. Ny økonomimodell – implementering](#)

- Resultatuttelling for tverrfaglige masteroppgaver fordeles med kandidatuttelling til programeiende institutt og studiepoenguttelling til hovedveiledende institutt
- Kandidatuttelling videreføres til instituttnivå både for master- og bachelornivå

Strategiske avsetninger

Strategiske tildelinger gis for en begrenset tidsperiode i form av egenfinansiering til forskningsprosjekter, utstyrsmidler, midler til organisasjonsutvikling og andre forsknings- og utdanningssatsinger.

For tildeling av vitenskapelig utstyr tilbakebetales det en brukerbetaling på 20 % over 4 år.

Rekrutteringsstillinger

Rekrutteringsstillinger er den største strategiske ressursen fakultetet og instituttene rår over. I dag er ca. 40 % av disse “fast” i instituttens rammer, mens ca. 60 % disponeres av fakultetsledelsen som strategiske fordelinger som gis for en periode til instituttene (delvis regelstyrt gjennom NTs eget forskningsinsentiv, toppfinansieringen).

Areal og internhusleie

UiBs internhusleiemodell føres direkte videre til instituttene. Fortetting og reduksjon i areal reduserer instituttets internhusleie (innen gitte kriterier), mens en arealøkning øker instituttets internhusleie – uten medførende justeringer i inntektene.

Over tid har det vært en årlig realvekst på 1,5 % i internhusleie, og dette har direkte innvirkning på instituttøkonomien. Mens undervisningsarealer blir belastet fellesavsetninger på NT ligger undervisningslaboratoriene i instituttens internhusleie. Ved NT likebehandles undervisningslaboratoriene som andre undervisningsrom ved at realvekst i internhusleie fordeles mellom instituttene etter rammestørrelse.

Interne inntekter

Den stabile og forutsigbare delen av fakultetets økonomi er over år redusert. En stor del av fakultets budsjett er avhengig av om fakultetet vinner frem i konkurransen om eksterne midler. Dette gir direkte forskningsaktivitet, men også inntekter til bevilgning i form av overheads-, frikjøps- og leiestedsinntekter.

Eksterne midler krever også egenandeler, ofte i form av forskertid. Med unntak av fellesbidrag til UiB krediteres instituttene overhead og andre inntekter fra eksterne midler. Fakultetet blir belastet med fellesbidrag for alle årsverk som er finansiert fra eksterne midler (BOA), inkludert årsverk som frikjøpes fra bevilgning til BOA. Inndekning av fellesbidraget blir direkte videreført fra fakultetet til instituttene.

6 Utdanning

Dette kapittelet redegjør for de endringene som er gjennomført for utdanningsinsentivene nasjonalt og ved Universitetet i Bergen. Deretter presenteres et forslag til hvordan inntektsfordelingsmodellen ved NT-fakultetet kan endres som følge av dette. Endringene anbefales ledsaget av justeringer i basisbevilgningene, slik at virkningen i oppstartsåret er null.

Hvis man ser bort fra en evt. vesentlig endring i tildelte studieplasser, er avlagte studiepoeng den økonomisk dominerende faktoren i KDs utdanningsbaserte finansiering av UiB, og i viderefordelingen fra UiB sentralt til fakultetene. Vår anbefaling for NT-intern modell er i tråd med dette.

6.1 Nye studieplasser

Nasjonalt endres finansieringsmodellen ved tildeling av nye studieplasser ved at antall finansieringskategorier reduseres fra seks (A – F) til to finansieringskategorier (standard og høy sats). Tabell 1 viser de nye satsene for 2024, mens tabell 2 viser endring i sats for årlig tildeling til bachelor- og masternivå ved fakultetet.

Tabell 1 Tildeling nye studieplasser, satser 2024. NOK

Studieplass	Fagområde	Sats (2024)
Standard	Ordinær studieplasstildeling	100 100
Høy sats	Medisin, odontologi og veterinærmedisin	291 400

Tabell 2 Basisbevilgning for studieplasser i ny versus gammel modell. NOK

Studieplass	Ny sats (2024)	Gammel sats (2024)	Endring
NT – bachelor, standard sats (gammel kat E)	100 100	90 150	9 950
NT – master, standard sats (gammel kat C)	100 100	149 400	-49 300

Effekten av endringen er at lavere grads studieplasser får økt basisfinansiering, mens studieplasser innenfor mastergradsprogrammene får lavere basisfinansiering.

UiB viderefører den statlige modellen til fakultetene med en avkortning på 25 % som tidligere. Ordningen med at etableringsstøtte for nye studieprogram tildeles 25 % i 2 år (uten avkortning) fortsetter også som tidligere.

6.1.1 Forslag til fordelingsmodell studieplasser for NT

Bortsett fra reduksjon i antall finansieringskategorier og dermed endring i satser, er det ikke foretatt andre endringer knyttet til fordeling av basismidler for nye studieplasser, hverken nasjonalt eller ved UiB.

Utvalget anbefaler heller ingen endringer i fakultetets modell for fordeling av basis til nye studieplasser. Det vil si at basisfinansiering for nye studieplasser tilføres programeiende institutt med de satser som videreføres fra UiB. For tverr- og flerfaglige studieprogram må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle i dialog med involverte institutter.

6.2 Utdanningsinsentiver

I den statlige modellens åpne ramme (utdanningsinsentivene) gjøres følgende endringer:

- A. Uttelling for utvekslingsstudenter avvikles
- B. Antallet finansieringskategorier for den resultatbaserte uttellingen for studiepoeng reduseres fra seks (A - F) til tre (1 – 3). Ny inndeling blir basert på kategorier og satser i tabell 3, mens tabell 4 viser satser for avlagte studiepoeng i ny versus gammel modell for en bachelorgrad og mastergrad ved NT-fakultetet.

Tabell 3 Finansieringskategorier for studiepoeng i ny modell. NOK

Kategori	Fagområde	Sats (2024)
1	Humaniora, samfunnsfag og økonomisk-administrative fag	54 550
2	Realfag, teknologi, helse-, sosial- og idrettsfag, lærerutdanning, utøvende kunst- og mediefag	81 800
3	Medisin, odontologi og veterinær	190 900

Tabell 4 Satser for avlagte studiepoeng i ny versus gammel modell, NOK

Studieplass	Ny sats (2024)	Gammel sats (2024)	Endring
NT – bachelor, kategori 2 (gammel kat E)	81 800	48 250	33 550
NT – master, kategori 2 (gammel kat C)	81 800	81 500	300

En effekt av omleggingen er at lavere og høyere gradsstudier innenfor NTs fagområder nå får lik finansiering ved at satsen for studiepoeng innenfor bachelorprogrammene økes, mens satsen for studiepoeng innenfor masterprogrammene er stabil.

- C. Indikatoren for uteksaminerte kandidater erstattes av en indikator for fullføring av gradsprogram på normert tid. Uttellingen blir beregnet ved at nivået på fullføringsgraden og endringen i fullføringsgraden får hver sin verdi i prosent. Det blir beregnet slik:
 - Nivådifferansen gir uttrykk for andelen som gjennomfører på normert tid ved UiB i forhold til gjennomsnittet i sektoren. Denne utgjør 1/6 av indikatoren, og videreføres ikke til fakultetene ved UiB.
 - Endringsleddet uttrykker endring i andel som gjennomfører på normert tid fra et år til et annet. Endringsleddet utgjør 5/6 av indikatoren med 2024-sats på NOK 50 000. Verdien av endringsleddet beregnes som dette:

$$\text{Endring i andel studenter som gjennomfører på normert tid} * \text{kullstørrelse}^3 * \text{sats (50 000 i 2024)} * 5/6$$

- D. Resultatuttelling for doktorgrader videreføres på dagens nivå på 450 KNOK per kandidat.

Den delen av NTs ramme som er knyttet til utdanningsinsentiver vil øke med 25 MNOK i den nye modellen grunnet økt sats for studiepoengproduksjon på bachelornivå. Basis justeres tilsvarende ned i innføringsåret.

³ Kullstørrelse er summen av antall studenter som skulle gjennomført på normert tid i 2024. Hensikten med å inkludere kullstørrelse i uttellingen er at det skal tas hensyn til størrelse på fakultetet i beregningen.

Med unntak av nivåleddet i indikatoren for fullføring på normert tid, viderefører UiB departementets modell og satser med en avkortning basert på en 75/25 fordeling mellom fakultetene og sentralleddene. Avkortningen med 25 % demper risikoen fakultetene utsettes for ved svingninger i studenttallet, men demper også insentivene tilsvarende.

For å møte utfordringer med å utvikle langsiktige tverrfakultære studieprogrammer er det innført en ordning der fakultetene beholder alle studiepoenginntekter programmet produserer, ikke 75 % som ved andre studieprogrammer. Ordningen gjelder nye studieprogrammer som opprettes som et samarbeid mellom flere fakulteter, og der det er inngått avtale med universitetsledelsen.

6.2.1 Forslag til insentivmodell knyttet til utdanning for NT

Det forutsettes at fakultetets modell skal være enkel, gjennomiktig og forutsigbar, og samtidig at svingningene ikke skal bli for store. Dette kan håndteres f.eks. ved å midle resultatene over flere år eller å dele effekten mellom instituttene og fakultetet. Dersom man midler resultatene over f.eks. tre år vil det gi mindre svingninger fra år til år. Man reduserer da kortvarige endringer, og mer permanente endringer vil bruke lengre tid før de får full effekt. Insentivene som fordeles til instituttene vil ved midling avvike fra insentivene som kommer inn til fakultetet år for år. Ved direkte å dele insentiveffekten mellom instituttene og fakultetet, f.eks. 50/50 får man større svingninger fra år til år da virkningen kommer det året insentiveffekten kommer inn til fakultetet, og ikke fordeles over tid. Det siste kan oppleves enklere og mer gjennomiktig.

Den nasjonale modellen og UiBs utdanningsinsentiv omfatter studiepoengproduksjon, fullføring på normert tid og doktorgradsproduksjon. Fakultetets inntektsfordelingsutvalg ser det som naturlig at fakultetets modell inkluderer de samme indikatorene og går inn for å videreføre UiBs modell til instituttene som beskrevet over. I fakultetets eksisterende insentivmodell er det en 50/50 deling mellom instituttene og fakultetet. I ny nasjonal- og UiB insentivmodell utgjør utdanningsinsentivene en større del av fakultetets budsjett, og utvalget anbefaler å redusere styrken på insentivene som blir videreført noe mer enn i tidligere modell, til en 60/40 deling mellom fakultets- og instituttnivå. Dette vil gi en insentivstyrke ut til instituttene på 30 % av KDs satser. På denne måten reduseres risikoen for at instituttene får store svingninger i de årlige tildelingene, mens en større del av risikoen ligger på fakultetsnivå. Med denne insentivstyrken er også volumet av resultatinsentiv knyttet til studiepoengproduksjon som videreføres omtrent på nivå med eksisterende modell.

Den samme insentivstyrken, 30 % av KDs satser, brukes i videreføringen til instituttene for indikatorene fullføring på normert tid og doktorgradsproduksjon.

Studiepoengproduksjon (SPE)

Flere institutter er betydelige leverandører av emner til studieprogrammer som eies av andre institutter ved NT. Siden studiepoengproduksjonen følger instituttet som emnet tilhører, vil slike bidrag mellom instituttene belønnes gjennom insentivmodellen. Når det gjelder masterprosjekter og -avhandlinger vil studiepoengproduksjonen følge programeiende institutt, også i de tilfeller der avhandlingen blir veiledet fra et annet institutt. For å unngå disinsentiv ved veiledningssamarbeid mellom instituttene, bør studiepoengproduksjonen for masteravhandlinger deles mellom programeiende og veiledende institutt. Med en fordeling på 60 % til veiledende institutt og 40 % til programeiende institutt vil det være en overvekt av

finansiering til veiledende institutt, samtidig som det innebærer en oppjustering av finansiering til programeiende institutt i forhold til tidligere modell - noe som igjen blir en anerkjennelse av at det administrative merarbeidet rundt å ta opp flere studenter og/eller administrere et tverrfaglig program har en betydelig kostnad.

Tabell 5 viser hvordan uttelling ville vært per institutt fra 2020 til 2025 basert på en forutsetning om 40/60 deling mellom instituttene/fakultetet og ettårig resultatgrunnlag. Alle beløp er i 2025-kroner, altså 30 % av KDs-sats for 2025. Uttelling ett år baseres på resultater to år tidligere, dvs. studiepoengproduksjon i 2023 gir uttelling i 2025.

Tabell 5 Uttelling studiepoengsenheter (SPE) 2020 - 2025 - 30 % av KDs satser. Beløp i KNOK

Institutt	Uttelling 2020	Uttelling 2021	Uttelling 2022	Uttelling 2023	Uttelling 2024	Uttelling 2025
Matematisk institutt	10 286	10 374	11 821	11 653	10 830	11 521
Institutt for informatikk	8 827	9 967	15 324	17 782	17 247	17 763
Institutt for fysikk og teknologi	6 627	6 263	6 041	6 045	6 349	6 825
Kjemisk institutt	5 865	5 588	5 794	5 158	5 408	5 075
Geofysisk institutt	1 897	1 852	2 025	2 518	2 571	2 525
Institutt for geovitenskap	4 886	4 901	3 845	5 194	5 531	6 328
Institutt for biovitenskap	11 424	11 701	12 499	13 228	12 276	13 290
Utenfor modellen*	1 819	1 831	1 046	1 010	2 799	1 713
Sum	51 632	52 477	58 395	62 590	63 009	65 040

* Utenfor modellen finner man studiepoengproduksjon knyttet til ex.phil., PPU, Skolelaboratoriet for realfag og UNIS-kurs.

Mens tabell 5 viser hvor stort budsjettvolum indikatoren for studiepoengproduksjon vil utgjøre, viser tabell 6 årlig endringseffekt på bakgrunn av instituttenes studiepoengproduksjon. Endringer i studiepoengproduksjon vil komme av endringer i gjennomføring for eksisterende studenter, ved endring i oppfylingsgrad ved opptak til eksisterende studieplasser og ved tilføring av nye studieplasser.

Tabell 6 Årlig endringseffekt SPE 2021 - 2025 - 30 % av KDs satser. Beløp i KNOK

Institutt	Aktivitets- endring 2021	Aktivitets- endring 2022	Aktivitets- endring 2023	Aktivitets- endring 2024	Aktivitets- endring 2025
Matematisk institutt	88	1 447	-168	-823	690
Institutt for informatikk	1 140	5 357	2 458	-536	517
Institutt for fysikk og teknologi	-364	-223	5	304	477
Kjemisk institutt	-277	206	-635	250	-333
Geofysisk institutt	-45	173	493	52	-46
Institutt for geovitenskap	15	-1 056	1 349	337	797
Institutt for biovitenskap	277	798	729	-952	1 014
Utenfor modellen	11	-784	-36	1 788	-1 086
Sum	846	5 918	4 194	420	2 031

Fullføring på normert tid

Endringsleddet i indikatoren for fullføring på normert tid blir videreført til fakultetet, mens nivåleddet blir håndtert sentralt.

Indikatoren fullføring på normert tid er relativt komplisert, og den har minst økonomisk betydning av utdanningsindikatorene. Utvalget har diskutert om den i det hele tatt bør videreføres internt på fakultetet. Å øke andelen studenter som fullfører på normert tid er særs viktig på både bachelor-, master- og integrernivå. Dette er ikke bare viktig for fullføringsindikatoren, men også for studiepoengproduksjonen. Samtidig er det slik at fullføring i store fellesemner i starten av studiet vil ha stor betydning for frafall og fullføring av grader på normert tid. Det er også viktig å øke gjennomføring i grunnemner på fakultetet, jf. kapittel 9.

Utvalget finner det uheldig ikke å videreføre indikatoren, trass i kompleksiteten i den, og anbefaler å videreføre den til instituttene

Instituttvis uttelling i indikatoren fullføring på normert tid, endringsleddet, vises i tabell 7 for årene 2020 til 2025. Alle beløp er i 2025-kroner, altså 30 % av KDs sats for 2025. Tabell 8 viser endringseffekten fra år til år.

Tabell 7 Uttelling fullføring på normert tid 2020 - 2025 - 30 % av KDs satser. Beløp i KNOK

Institutt	Uttelling 2020	Uttelling 2021	Uttelling 2022	Uttelling 2023	Uttelling 2024	Uttelling 2025
Matematisk institutt	415	538	340	539	565	552
Institutt for informatikk	610	835	944	835	909	1 031
Institutt for fysikk og teknologi	753	760	729	932	920	910
Kjemisk institutt	454	322	397	397	487	492
Geofysisk institutt	402	427	288	389	316	444
Institutt for geovitenskap	1 103	1 001	1 080	1 080	1 068	1 030
Institutt for biovitenskap	1 285	1 500	1 381	1 635	1 765	1 307
Sum	5 021	5 383	5 159	5 807	6 031	5 766

Tabell 8 Årlig endringseffekt fullføring 2021 - 2025 - 30 % av KDs satser. Beløp i KNOK

Institutt	Aktivitets- endring 2021	Aktivitets- endring 2022	Aktivitets- endring 2023	Aktivitets- endring 2024	Aktivitets- endring 2025
Matematisk institutt	123	-198	199	26	-13
Institutt for informatikk	225	110	-109	74	122
Institutt for fysikk og teknologi	8	-31	203	-12	-10
Kjemisk institutt	-133	75	1	90	5
Geofysisk institutt	25	-138	100	-73	128
Institutt for geovitenskap	-102	79	0	-12	-38
Institutt for biovitenskap	216	-119	254	130	-458
Sum	361	-223	648	224	-264

Resultatuttelling for doktorgrader

Verken nasjonalt eller ved UiB er det foretatt endringer knyttet til resultatuttelling for doktorgrader.

Utvalget anbefaler heller ingen andre endringer enn å redusere styrken fra 37,5 % til 30 % av KDs satser, på samme måte som de andre utdanningsindikatorene. Dette vil også redusere svingningene fra år til år.

Tabell 9 viser hvordan uttelling ville vært per institutt fra 2020 til 2025 basert på denne forutsetningen. Alle beløp er i 2025-kroner, altså 30 % av KDs-sats for 2025. Tabell 10 viser årlig endringseffekt på bakgrunn av instituttenes uteksaminering av doktorgradskandidater.

Tabell 9 Uttelling doktorgrader 2020 - 2025 - 30 % av KDs satser. Beløp i KNOK

Institutt	Uttelling 2020	Uttelling 2021	Uttelling 2022	Uttelling 2023	Uttelling 2024	Uttelling 2025
Matematisk institutt	725	1 160	725	1 740	580	1 450
Institutt for informatikk	1 305	1 015	1 450	2 030	1 740	1 450
Institutt for fysikk og teknologi	2 030	1 160	1 015	1 305	1 595	1 595
Kjemisk institutt	1 160	435	1 015	1 015	290	435
Geofysisk institutt	870	1 305	1 450	1 305	1 160	1 015
Institutt for geovitenskap	1 160	1 885	2 320	1 305	580	1 885
Institutt for biovitenskap	4 349	3 044	2 900	3 334	1 885	2 900
Sum	11 598	10 003	10 873	12 033	7 829	10 728

Tabell 10 Årlig endringseffekt doktorgrader 2021 – 2025 – 30 % av KDs satser. Beløp i KNOK

Institutt	Aktivitets- endring 2021	Aktivitets- endring 2022	Aktivitets- endring 2023	Aktivitets- endring 2024	Aktivitets- endring 2025
Matematisk institutt	435	-435	1 015	-1 160	870
Institutt for informatikk	-290	435	580	-290	-290
Institutt for fysikk og teknologi	-870	-145	290	290	0
Kjemisk institutt	-725	580	0	-725	145
Geofysisk institutt	435	145	-145	-145	-145
Institutt for geovitenskap	725	435	-1 015	-725	1 305
Institutt for biovitenskap	-1 305	-145	435	-1 450	1 015
Sum	-1 595	870	1 160	-4 204	2 900

6.2.1.1 Uttelling i utdanningsinsentiv i gammel versus anbefalt ny modell 2024

I fakultetets eksisterende modell for resultatinsentiv videreføres i utgangspunktet en styrke på 37,5 % av departementets satser til instituttene, men sats for studiepoengproduksjon er justert opp til 42,2 % og kandidatuttelling justert ned til 18,8 %.

Den nye modellen viderefører 30 % av departementets satser. På denne måten opprettholdes volumet av resultatinsentiv knyttet til studiepoengproduksjon omtrent på nivå med nåværende modell. Tabell 11 viser uttelling per indikator i eksisterende og anbefalt modell per institutt

Tabell 11 Uttelling 2024 i eksisterende versus anbefalt ny modell

Institutt	Uttelling eksisterende modell 2024					Uttelling ny modell 2024				Differanse
	Studie- poeng	Kandidater	Student- utveksling	Doktor- grader	Sum eksisterende modell	Studie- poeng	Fullføring normert tid, endring	Doktor- grader	Sum ny modell	
Matematisk institutt	9 844	459	221	698	11 223	10 435	563	559	11 556	333
Institutt for informatikk	15 674	1 727	233	2 095	19 728	16 617	1 850	1 676	20 143	415
Institutt for fysikk og teknologi	6 614	712	137	1 920	9 384	6 117	650	1 536	8 303	-1 081
Kjemisk institutt	5 701	733	98	349	6 881	5 211	438	279	5 927	-953
Geofysisk institutt	2 949	576	81	1 397	5 004	2 477	463	1 117	4 057	-947
Institutt for geovitenskap	5 378	656	184	698	6 917	5 329	513	559	6 400	-516
Institutt for biovitenskap	13 299	1 926	193	2 270	17 688	11 827	1 375	1 816	15 018	-2 670
Utenfor modellen	3 387	34	388	0	3 809	2 697	0	0	2 697	-1 113
Sum	62 846	6 824	1 535	9 427	80 633	60 709	5 850	7 542	74 101	-6 532

Hovedvekten av resultatinsentivene kommer fra studiepoengproduksjon. I eksisterende modell utgjorde studiepoengproduksjonen nær 80 % av utdanningsinsentivene og i anbefalt ny modell nær 82 %.

De instituttene som har størst andel studiepoeng på bachelornivå (tidligere finansieringskategori E), blir mer resultatutsatt i ny modell og motsatt for de med stor andel på masternivå (tidligere finansieringskategori C). Effekt av modellendringene anbefales justert i basis i innføringsåret.

Indikator for kandidater/fullførte grader erstattes med indikatoren for fullføring på normert tid, endringsledd, mens indikator for studentutveksling utgår. For indikatoren doktorgradskandidater anbefales kun å endre styrke på satsen fra 37,5 % av departementets sats til 30 %.

Samlet uttelling for 2024 i ny modell er 8,1 % lavere enn uttelling for 2024 i eksisterende modell, jf. tabell 11.

6.3 Utvalgets anbefalinger

1. Det anbefales ingen endringer i fakultetets modell for fordeling av basis til nye studieplasser. Basisfinansiering for nye studieplasser tilføres dermed programeiende institutt med de satser som videreføres fra UiB. For tverr- og flerfaglige studieprogram må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle i dialog med involverte institutter.
2. Det anbefales at endringene i utdanningsinsentivene ikke får omfordelingseffekter mellom instituttene i innføringsåret, men at modellen innføres gjennom å kalibrere/justere basisbevilgning. Det vil si at institutter som får en høyere resultatkomponent ved bruk av de nye satsene, får en tilsvarende lavere basiskomponent. Tilsvarende vil institutter som får lavere resultatkomponent få en høyere basisbevilgning det første året.
3. Det anbefales å fordele utdanningsinsentivene basert på ettårige resultater og med dempet sats.
4. Alle indikatorene i UiBs modell anbefales videreført med en styrke på 30 % av KDs satser. Indikatorene er studiepoengproduksjon, gjennomføring på normert tid og doktorgradsproduksjon. Av resultatinsentivene som kommer inn til fakultetet vil det da bli en 60/40 deling mellom fakultets- og instituttnivå.
5. Det anbefales at studiepoengproduksjon for masteravhandlinger deles mellom programeiende og veiledende institutt, med en fordeling på 40 % til programeiende institutt og 60 % til veiledende institutt.

7 Forskningsinsentiver

Dette kapittelet redegjør for de endringene som er gjennomført for forskningsinsentivene nasjonalt og ved Universitetet i Bergen. Deretter presenteres et forslag til hvordan inntektsfordelingsmodellen ved NT-fakultetet kan endres som følge av dette.

I den nasjonale finansieringsmodellen avvikles resultatinsentivene knyttet til forskningsindikatorer/lukket ramme, og midlene flyttes til UiBs basisbevilgning. Den tidligere finansieringsmodellen premierte forskningsmidler fra Forskningsrådet, EU og annen bidrags- og oppdragsaktivitet, samt publiseringspoeng. For NT utgjorde forskningsinsentivene 84,7 MNOK i 2024, og 50 % av dette ble viderefordelt til instituttene. Tabell 12 viser fordelingen per institutt per indikator i 2024.

Tabell 12 Uttelling 2024 for forskningsinsentiv/lukket ramme

Institutt	Lukket ramme				SUM uttelling 2024
	Publiserings-poeng	EU	NFR og RFF	Annen BOA	
Matematisk institutt	986	1 386	215	409	2 996
Institutt for informatikk	1 604	1 249	1 369	338	4 560
Institutt for fysikk og teknologi	2 649	1 036	1 984	635	6 303
Kjemisk institutt	418	603	507	193	1 721
Geofysisk institutt	1 321	7 221	1 602	328	10 472
Institutt for geovitenskap	1 530	1 911	1 087	1 556	6 084
Institutt for biovitenskap	2 026	4 398	2 528	1 022	9 974
Utenfor modellen*	7	63	26	143	239
Sum	10 541	17 866	9 318	4 624	42 349

* Utenfor modellen kommer i hovedsak av aktivitet knyttet til Skolelaboratoriet og annen felles aktivitet

Tabellen viser at det er stor forskjell i insentiver per institutt. Hvordan insentivene fordeler seg mellom instituttene varierer over tid. Geofysisk institutt hadde størst uttelling for forskningsinsentiv i 2024 med 10,5 MNOK, og dette kommer av stor aktivitet knyttet til EU-prosjekter, mens Kjemisk institutt hadde lavest uttelling.

UiB har vedtatt innføring av ny forskningsindikator som skal erstatte deler av den gamle resultatmodellen for forskningsinsentiv, samt dagens sentrale toppfinansieringsordning. ERC, øvrig EU-aktivitet, SFF og SFI/SFU/FME/FKB (SFI+) belønnes i UiBs nye modell. Både prosjektene og fakultetet belønnes. Fakultetet får dobbel sats i forhold til prosjektet. Forsterkningen til prosjekt vil erstatte dagens sentrale toppfinansieringsordning, og forsterkning til fakultet er tenkt som en intern erstatning for bortfallet av lukket ramme. Tabell 13 viser forsterkningssatsene. For eksempel vil aktivitet i et ERC-prosjekt bli belønnet med 20 øre per krone til prosjektet og 40 øre til fakultetet.

Tabell 13 Forskningsinsentiv, satser

Indikator	Prosjekt	Fakultet	Sum
ERC	0,200	0,400	0,600
Annen EU	0,075	0,150	0,225
SFF	0,125	0,250	0,375
SFI/FME/FKB/SFU	0,100	0,200	0,300

Midlene fra lukket ramme - som delvis erstattes av fakultetsdelen i forskningsinsentivene – brukes av fakultetene til ordinær drift som lønn, husleie og annet. Dette er faste kostnader, og kravet til forutsigbarhet veier tungt. Resultatgrunnlaget for forskningsinsentiv fakultet er to år før uttelling, dvs. uttelling for 2025 baseres på aktivitet i 2023.

Midlene fra UiBs tidligere toppfinansiering – og som i UiBs nye modell nå er prosjektdelen av UiBs forskningsinsentivordning – brukes i utgangspunkt som egeninnsats i prosjektene. Resultatgrunnlaget for forskningsinsentiv prosjekt er samme år som uttelling, dvs. uttelling for 2025 baseres på aktivitet i 2025. Det gis bare uttelling for regnskapsført aktivitet ved UiB og det er enheten som har aktivitet som får uttelling, ikke prosjekteier slik regelen var for den tidligere toppfinansieringen.

Det forventes at enhetene ifm. søknad utarbeider et budsjett for forskningsinsentiv prosjekt (tidligere toppfinansiering), uavhengig av om dette skal sendes til bidragsyter eller ikke. Budsjettet bør redusere risiko for enheten, og er en mulighet til å få dekket kostnader som påløper på grunn av prosjektet. For eksempel: avsetning til valutatap, kostnader til avskrivning av utstyr utover prosjektperiode, leiestedskostnader, manglende TDI-dekning fra bidragsyter, buffer for “non-eligible-cost”, manglende refusjon fra NAV ved sykefravær/permisjoner, med mer.

7.1 Forslag til insentivmodell forskning for NT

Som vist over utgjorde forskningsinsentivene i gammel modell 84,7 MNOK da lukket ramme ble fjernet nasjonalt. Av dette fikk NT tilført basis 61,8 MNOK, mens 22,9 MNOK ble brukt til å finansiere ny modell for forskningsinsentiv ved UiB (og i utgangsåret tildelt NT).

Fakultetets handlingsrom i vurdering av modell for forskningsinsentiv på fakultetet kan tenkes å være 61,8 MNOK tilført basis og 22,9 MNOK som inngår i UiBs forskningsinsentivmodell, og vil variere etter fakultetets aktivitet knyttet til EU, ERC, SFF og SFI+. I tillegg har fakultetet en eksisterende toppfinansieringsmodell i form av fordeling av rekrutteringsstillinger som i stor grad kommer fagmiljøer med tilslag på EU og ERC-prosjekter og større sentre til gode.

7.1.1 Alternative lokale insentivmodeller

Arbeidsgruppen ønsker å fremme insentiver som virker, og har vurdert flere ulike modeller for en lokal insentivmodell.

a. Insentivmodell basert på UiBs insentivmodell

Utvalget har vurdert en videreføring av UiBs forskningsinsentivmodell til instituttene, og da i utgangspunktet med en 50/50-fordeling mellom fakultets- og instituttnivå som i den eksisterende modellen. En slik direkte videreføring ville vært enkel og gjennomsigtig, samtidig som svingninger i insentiver fordelt til instituttene ville fulgt svingningene inn til fakultetet. Utvalget mener samtidig at det er uheldig at UiBs forskningsinsentivmodell ikke inkluderer aktivitet fra Forskningsrådet.

b. Tilføre hele lukket ramme fra tidligere nasjonal modell til basis

Dette alternativet innebærer at også midlene som inngikk i UiBs forskningsinsentivmodell, fakultet ved innføring (jf. tabell 13), blir lagt til instituttens basis. Økt aktivitet i prosjekter som gir uttelling i modellen vil da gi økt handlingsrom på fakultetsnivå, mens redusert aktivitet vil medføre et finansieringsbehov på fakultetsnivå. Disse utslagene vil uansett av natur være mer dempet for fakultetet sentralt enn på instituttnivået. Fakultetet samlet reflekterer gjennomsnittsprestasjonen til instituttene, og det vil til enhver tid være noen som gjør det bra og noen som gjør det mindre bra, jf. betraktningene rundt redusert styrke på utdanningsinsentiv for instituttnivået i Kapittel 6.

c. Insentivmodell basert på UiBs insentivmodell + lokal insentivmodell som favner bredere

Arbeidsgruppen har vurdert en utvidet modell, det vil si alternativ (a) kombinert med ytterligere indikatorer for uttelling som dekker en større del av prosjektporteføljen, og da spesielt Forskningsrådet. Dette gikk gruppen bort fra av tre grunner: 1) det var krevende å definere de konkrete indikatorene, 2) finansieringsgrunnlaget for en lokal modell i "utakt" med UiBs resultatmidler til NT ville være uklart, og 3) det er en komplisert modell.

Arbeidsgruppen anbefaler alternativ b) samtidig som det anbefales å forsterke eksisterende toppfinansieringsordning knyttet til rekrutteringsstillinger. Dette gir et bredere insentivgrunnlag enn UiBs modell, men ved bruk av rekrutteringsstillinger, jf. kapittel 8.

Utvalgets vurdering er at UiBs forskningsinsentiv som går til prosjekt, sammen med fakultetets toppfinansiering knyttet til rekrutteringsstillinger, er tilstrekkelige insentiver rettet mot prestisjeprosjektene ERC, EU, SFF og SFI+. Videre er utvalget usikker på om en i praksis lukket intern omfordelingsmodell på NT vil bidra til flere søknader om ekstern finansiering. Utvalget mener det er bedre å bygge insentiver rundt rekrutteringsstillinger og anbefaler fakultetet å fortsette ordningen med toppfinansiering med rekrutteringsstillinger. Dette diskuteres videre i kapittel 8.2 Toppfinansiering.

Argumenter for å innføre en lokal insentivmodell på fakultetet er å synliggjøre betydningen av eksternfinansiering og motivere til økt søknadsaktivitet blant vitenskapelig ansatte. Man kan også argumentere mot en lokal insentivmodell at den kan bli komplisert uten å ha tiltenkt effekt. I verste fall kan modellen gi disinsentiv dersom dette i praksis blir en lukket ramme. (Dette er en rimelig forventning ved vesentlig forbedring i uttelling på UiB samlet; UiB vil ikke ha en tilsvarende økt KD-inntekt til "å fylle på" ordningen med.)

Fakultetet har en veletablert toppfinansieringsmodell for å stimulere til økt ekstern finansiering av forskning og utdanning. I denne modellen fordeles i hovedsak stipendiatstillinger, men også postdoktorstillinger, til større prosjekter og sentre. Alle prestisjeprosjektene som utløser insentiv i UiBs forskningsinsentivmodell, utløser også rekrutteringsstillinger i fakultetets toppfinansieringsmodell.

For de aller fleste vil uansett den beste motivasjonen for å søke om ekstern finansiering være prestisjen i å få tilslag og dermed midler og bedre muligheter til å kunne forske innen ofte kostbare felt. Også oppdatert forskningsinfrastruktur vil være avgjørende for motivasjonen til å søke ekstern finansiering.

7.2 Utvalgets anbefalinger

6. Utvalget anbefaler å tilføre hele lukket ramme fra tidligere nasjonal modell, operasjonalisert i budsjett 2024, til instituttenes basis. Endringer i uttelling i UiBs forskningsinsentivmodell fakultet vil få budsjetteffekt på fakultetsnivå.
7. Hvis forskningsinsentivmodellen gir økt handlingsrom inn til fakultetet, anbefales det å prioritere avsetningen *Avansert vitenskapelig utstyr*.
8. Utvalget anbefaler at fakultetet bygger insentiver rundt rekrutteringsstillinger og fortsetter ordningen med toppfinansiering, i revidert form.

8 Rekrutteringsstillinger

Utvalget skal vurdere fordelingskriterier for rekrutteringsstillinger og balansen mellom de fakultetet disponerer sentralt og de instituttene disponerer direkte. Rekrutteringsstillinger er ikke lenger en øremerket bevilgning fra departementet, men UiB har vedtatt å opprettholde universitetets interne måltall for rekrutteringsstillinger. UiB forutsetter at minst 80 % av rekrutteringsstillingene skal være stipendiatstillinger. Videre skal alle rekrutteringsstillinger ved utløp vurderes av universitetsstyret for omfordeling mellom fakultetene.

Dagens rekrutteringsstillinger som tildeles instituttene kan grovt sett deles inn i tre kategorier:

1. Basis. «Faste» stipendiat- og postdoktorstillinger som ligger "historisk" i rammen til de enkelte instituttene.
2. Toppfinansiering. Midlertidige stipendiat- og postdoktorstillinger utløst av regler. Disse utgjør fakultetets "valuta" for å kunne bidra med egenandeler ved tilslag på forskningsprosjekt og sentre (NFR/ERC/SFU/SFI/SFF etc.).
3. Andre strategiske satsinger som utløser stipendiat- eller postdoktorstillinger over kortere eller lengre perioder. Disse satsingene kan være både på overordnet (regjering, departement, UiB sentralt) eller mer lokalt (fakultet, institutt) nivå.

NT-fakultetet har i 2025 et øremerket budsjett på 232,6 MNOK til 198 rekrutteringsstillinger innenfor grunnbevilgningen. Rekrutteringsstillingene tildeles samlet til fakultetet fra UiB, men fordeles til instituttene som henholdsvis stipendiat- og postdoktorstillinger med egne måltall pr. kategori. Stipendiatstillinger tildeles normalt for 4 år og postdoktorstillinger for 3 år etter finansieringssatser satt sentralt ved UiB.

En oversikt over måltall per institutt, fordelt etter disse tre kategoriene er gitt i tabell 14.

Tabell 14 Oversikt over rekrutteringsstillinger 2025 (årsverk) fordelt etter kategoriene over⁴

Institutt	Basis		Toppfinansiering		Andre strategiske		SUM
	Stipendiat	Postdoktor	Stipendiat	Postdoktor	Stipendiat	Postdoktor	
Matematisk institutt	8,0	1,0	2,3	0,0	6,4	2,1	19,8
Institutt for informatikk	12,0	2,0	0,0	0,0	10,0	2,8	26,8
Institutt for fysikk og teknologi	8,0	1,0	6,0	1,0	11,7	4,0	31,7
Kjemisk institutt	8,0	1,0	2,0	0,0	9,3	1,1	21,4
Geofysisk institutt	5,0	1,0	3,7	0,0	9,3	3,3	22,3
Institutt for geovitenskap	7,5	1,0	1,1	1,0	12,9	5,9	29,4
Institutt for biovitenskap	21,5	3,0	2,0	0,5	7,5	2,2	36,7
Michael Sarssenteret	0,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0
Andre inkl. HI Ernæring. Øremerket, men ufordelt	2,0	0,0	1,0	0,0	4,9	1,0	8,9
Sum	72,0	10,0	19,0	2,5	72,1	22,4	198,0

8.1 Basisramme rekrutteringsstillinger

Rundt 40 % av fakultetets rekrutteringsstillinger har vært tildelt «fast» i rammen til de enkelte instituttene. Andelen av de «faste» rekrutteringsstillingene har vært gitt historisk, men med flere justeringer gjennom årene, sist i 2025 der 17 rekrutteringsstillinger ble omgjort fra «fast» til midlertidig.

⁴ Basis i tabell 14 består av de stillingene som ble kategorisert som «fast», i tillegg til de 17 stillingene som ble omgjort fra «fast» til midlertidig i budsjett 2025.

Selv om alle rekrutteringsstillinger i prinsippet tildeles midlertidig til fakultetet fra UiB sentralt er det viktig å sikre forutsigbarhet for instituttene. Dette kan gjøres ved at hvert institutt har en basis med hhv. stipendiat- og postdoktorstillinger. Denne basisen bør være relativt stabil, men med mulighet for justeringer ved f.eks. større endringer i fakultetets samlede måltall for rekrutteringsstillinger. En slik basis ved instituttene sikrer også et strategisk handlingsrom på instituttnivå.

Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres en basis for instituttene som fortsatt skal utgjøre om lag 40 % av fakultetets samlede antall av rekrutteringsstillinger, tilsvarende det som ligger i instituttrammene i dag. Det anbefales videre at hvert enkelt institutts basis skal bestemmes utfra det antall «faste» rekrutteringsstillinger instituttene har fått tildelt i budsjett 2025 pluss de «faste» rekrutteringsstillingene som ble omfordelt for en stipendperiode i 2025.

Vi anbefaler dermed ingen refordeling mellom instituttene i innføringsåret.

På oppdrag fra NTs ledelse utarbeidet et utvalg i 2024, en mulig modell for refordeling av fakultetets «faste» rekrutteringsstillinger som lå historisk i instituttrammene, jf. vedlegg. Modellen inkluderte ikke rekrutteringsstillinger tildelt for en stipendperiode gjennom strategiske satsinger eller toppfinansiering. Dette utvalgets rapport har vært et underlagsdokument for den nåværende arbeidsgruppens arbeid.

Utvalget i 2024 foreslo at eventuell refordeling mellom instituttene baseres på tre kriterier:

- Instituttstørrelse, angitt ved antall vitenskapelige tilsatte i fast stilling
- Årlig antall utførte masterprosjekt ved hvert institutt
- Emneundervisningens omfang og undervisningens form ved hvert institutt

Disse tre (re)fordelingskriteriene anerkjenner og vektlegger instituttstørrelse og et institutts andel av fakultetets samlede undervisnings- og utdanningsaktivitet. Utvalget vurderte at slike kriterier sikrer et forutsigbart handlingsrom også på instituttnivå til å definere lokale satsinger og retning på instituttets aktivitet. Og videre at handlingsrommet relativt sett bør være likt instituttene imellom - og uavhengig av strategiske satsinger på sentral- og fakultetsnivå, og et institutts suksess i å hente inn forskningsprosjekter som utløser toppfinansiering.

Arbeidsgruppen har vurdert disse, og finner at et mer direkte forskningsnært kriterium også må legges til.

Rekrutteringsstillinger er en hovedressurs i et institutts bevilgningsfinansierte forskning, og da særlig den ressursbruken enheten kan planlegge for selv. Dette inkluderer å prioritere forskning iht. egne strategier, raskt å kunne rette vesentlig forskningsinnsats inn mot nye forskningsfelt og også muligheten til å ta del i «spleiselag» med f.eks. UiB eller NT sentralt, som typisk forutsetter at et institutt går inn med en egen rekrutteringsstilling.

Et institutts behov for og bruk av rekrutteringsstillinger for å styrke og utvikle forskningsaktiviteten (og forskerutdanningen) gjennom egne rekrutteringsstillinger må derfor vektlegges som eget kriterium.

Arbeidsutvalget mener videre, uten konkret å tallfeste terskelen, at et institutt må ha et minimum antall rekrutteringsstillinger i sin basis for at denne ressursen skal være vesentlig og kunne gi et reelt handlingsrom lokalt, inkludert for å kunne ta del i “spleiselag” som nevnt over.

Ved behov for fremtidige endringer i fordeling av basis mellom instituttene, anbefaler arbeidsgruppen å ta utgangspunkt i kriteriene beskrevet over – de tre som ble anbefalt av det tidligere utvalget, pluss de to mer forskningsstrategiske som direkte vektlegger forskning og setter en nedre terskel for “kutt” – for refordeling av fakultetets rekrutteringsstillinger i basis. For å sikre instituttene forutsigbarhet bør en slik refordeling ikke skje for ofte; arbeidsgruppen anbefaler at en slik vurdering og eventuell justering gjøres en gang i løpet av hver styreperiode.

Arbeidsgruppen anbefaler ikke en ren formelstyring iht. disse kriteriene. Vi anbefaler at en samlet vurdering av kvalitative endringer mellom instituttene iht kriteriene legges til grunn når dekanatet og dekanens ledergruppe vurderer og eventuelt anbefaler en refordeling overfor NTs styre.

8.2 Toppfinansiering

For å stimulere fagmiljøene til å søke eksterne midler har fakultetet i en årrekke satt av rekrutteringsstillinger, i hovedsak stipendiatstillinger, til å toppfinansiere sentre og andre strategisk viktige prosjekter. Utvalget mener dette er gode virkemidler for å stimulere til økt søknadsaktivitet innen gitte prosjektyper og satsinger.

Rundt 10 % av rekrutteringsstillingene har vært tildelt som toppfinansiering. Utvalget mener det bør være rom for at flere rekrutteringsstillinger tildeles regelstyrt og anbefaler noen justeringer i fakultetets etablerte toppfinansieringsordning.

Tildelinger fra Forskningsrådet utgjør hoveddelen av instituttenes BOA-finansierte forskning. Fortsatt suksess på denne arenaen er derfor svært viktig for fakultetets fremtidige aktivitet. For å opprettholde et sterkt insentiv for NFR-prosjekter også etter avviklingen av insentivene gjennom lukket ramme, anbefales at også NT-ledede NFR forskerprosjekt utløser en uttelling i form av stipendiatstilling.

Arbeidsgruppen anbefaler også at ledelse av Nasjonale Infrastrukturprosjekt belønnes med en stipendiatstilling. Dette er en rolle som innebærer en betydelig mengde administrasjon og «dugnadsinnsats» for andre, og ikke nødvendigvis gir direkte fordeler for egen forskning. En ekstra støtte til å ivareta egen forskning vil her være et godt insentiv og en eksplisitt anerkjennelse.

Videre anbefaler arbeidsgruppen at punktet «Andre satsinger» aktivt blir brukt til å vurdere toppfinansiering for strategisk viktige utlysninger som ikke inngår i de nåværende regelstyrte toppfinansieringene, spesielt utlysninger fra Forskningsrådet (herunder kommende utlysning for senter for bærekraftig areal- og naturbruk), men også fra andre finansieringskilder.

Justert oversikt over toppfinansiering, er vist i tabell 15. Dersom det legges til grunn at også de to nye prosjektypene anbefalt over utløser «regelstyrte» rekrutteringsstillinger (kategori 2), samtidig som totalandel rekrutteringsstillinger i instituttenes basis (kategori 1) holdes konstant,

medfører det at andel «frie» strategiske rekrutteringsstillinger som tildeles mer «ad hoc» fra fakultetsnivå (kategori 3) vil bli noe redusert.

Tabell 15 Anbefalt toppfinansiering

Prosjekt	Toppfinansiering ¹
ERC (European Research Council)	4 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat ³
EU-koordinatorprosjekter (forskningsprosjekter)	4 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat
SFF (Sentre for fremragende forskning) ²	12 stipendiatårsverk, 4 postdoktorårsverk Infrastruktur etter forhandling
SFI (Sentre for forskningsrettet innovasjon) ²	8 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat Infrastruktur etter forhandling
FME (Forskningssentre for miljøvennlig energi) ²	8 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat Infrastruktur etter forhandling
UiB partner i SFF, SFI, FME ²	Stipendiatårsverk (forholdsmessig ut fra regnskapsført aktivitet ved UiB)
TMF (Trond Mohn forskningsstiftelse) Gjelder TMF starting grants	4 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat
Forskerskoler med bevilgning fra Forskningsrådet og som koordineres fra UiB	4 stipendiatårsverk
Koordinator NFR Forskerprosjekt ⁴ (NY) (Ledes fra UiB)	4 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat
Nasjonal infrastruktur med bevilgning fra Forskningsrådet (NY) (Ledes fra UiB)	4 rekrutteringsårsverk, primært stipendiat
Andre satsninger	Individuell vurdering

¹ Stipendiatstillinger gis for 4 år, men merk at det 4. året disponeres av instituttet som undervisningsplikt

² Antall årsverk til SFF, SFI og FME forutsetter videre finansiering fra Norges forskningsråd etter midtveisevaluering.

³ Gjelder følgende ERC-tildelinger: Starting grants, Consolidator grants, Advanced grants, Synergy grants

⁴ Pr. mai 2025 inkluderer dette følgende større NFR-tildelinger (Liste må jevnlig oppdateres iht. NFRs utlysninger):

- Forskerprosjekt for fornyelse (tematiske utlysninger)
- Forskerprosjekt for erfarne forskere (FRIPRO)
- Stor tverrfaglig Forskerprosjekt
- Finansiering av kvalifiserte ERC-søknader
- Toppforskere - Forskerprosjekt for å utvikle verdensledende forskningsmiljøer
- Forskerprosjekt for fornyelse og utvikling av IKT
- Forskerprosjekt for tidlig karriere

8.3 Andre strategiske satsinger

Hvert år fordeles det en andel fakultetsstrategiske rekrutteringsstillinger. Disse fordeles i hovedsak gjennom budsjettdialog på bakgrunn av instituttenes budsjettforslag og langtidsbudsjetter og blir dermed en viktig strategisk ressurs for instituttene. Utvalget anbefaler ingen endringer i fordelingen av disse.

8.4 Utvalgets anbefalinger

9. Det anbefales at rekrutteringsstillinger tildeles etter tre kategorier; basis (tidligere «fast» i rammen), toppfinansiering og andre strategiske satsinger.
10. Det anbefales at basis på instituttene fortsatt skal utgjøre omtrent 40 % av rekrutteringsstillingene på fakultetet. Ved inngang til ny modell settes den instituttvise basis til dagens «fast» i ramme, inkludert de «faste» rekrutteringsstillingene som ble omfordelt til midlertidig i 2025, totalt 82 rekrutteringsstillinger.
11. Når basisfordelingen mellom institutt skal vurderes, anbefales det å legge til grunn de fem kriteriene; a) instituttstørrelse, angitt ved antall vitenskapelige tilsatte i fast stilling, b) årlig antall utførte masterprosjekt, c) emneundervisningens omfang og undervisningenes karakter, d) et institutts bruk av og behov for rekrutteringsstillinger i egen forskning og e) en nedre grense for et institutts antall rekrutteringsstillinger i basis. Arbeidsgruppen anbefaler at det gjøres en kvalitativ vurdering i henhold til disse kriteriene heller enn ren formelstyring ved eventuell refordeling.
12. Fordeling av basis bør vurderes en gang i hver styreperiode.
13. Utvalget anbefaler at NTs toppfinansieringsordning utvides med NFR-aktivitet som vist i tabell 15. Hvis tilslagene fra den nye toppfinansieringen over tid endrer seg sterkt, vil det være naturlig å justere hva som gir uttelling, alternativt å redusere toppfinansieringen (f.eks. delfinansiere med to årsverk).
14. Arbeidsgruppen anbefaler at punktet «Andre satsinger» aktivt blir brukt til å vurdere toppfinansiering for strategisk viktige utlysninger som ikke inngår i de nåværende regelstyrte toppfinansieringene.

9 Fellesformål og handlingsrom

En stor del av fakultetets budsjett er bundet opp i faste kostnader på instituttnivå gjennom f.eks. faste stillinger og husleie. Dette er også tatt hensyn til i budsjettmodellen ved at den største delen av budsjettet går direkte inn i instituttens basisbevilgning. Samtidig har fakultet i 2025 avsatt 35 MNOK til ulike fellesformål inkludert strategiske forsknings- og utdanningssatsinger. Dette inkluderer ikke rekrutteringsstillinger som representerer det største strategiske handlingsrommet ved fakultetet. Avsetninger til strategiske fellesformål i perioden 2023-2025 er gitt i tabell 16.

Tabell 16 Avsetninger til strategiske formål i perioden 2023 - 2025

Hovedtiltak	2023	2024	2025
Andre forskningssatsninger	3 060	1 476	1 409
Avansert vitenskapelig utstyr	12 860	8 840	14 700
Egenandeler forskningsprosjekt	4 700	4 820	2 791
Organisasjonsutvikling	2 970	1 910	1 550
Utdanningssatsning	2 359	3 883	5 776
Posisjonering store satsinger, fagfornyelse	7 308	6 740	8 300
Marin	1 011	850	0
Klima og energiomstilling	317	200	400
Sum	34 585	28 719	34 926

I mandatet forutsettes det at «fordelingsmodellen styrker fakultetets profil og fremmer høy kvalitet på forskning og utdanning». Utvalget legger derfor til grunn at budsjettmodellen skal sikre et strategisk handlingsrom ut over det som ligger i rekrutteringsstillingene. Størrelsen på dette strategiske handlingsrommet på fakultetet har variert over tid, og det ligger til fakultetsstyret å vedta størrelse på dette handlingsrommet.

Hovedargumentet for å opprettholde et sentralt strategisk handlingsrom er å unngå at fakultetets inntekter blir bundet opp i faste kostnader, slik at en ikke er i stand til å gjennomføre nødvendige omstillinger som følger av strategi, endrede rammevilkår eller av andre grunner. Andre grunner kan eksempelvis være posisjonering mot framtidige utlysninger, nye forsknings- og utdanningssatsinger eller uforutsette kostnader det er viktig å kunne dekke inn.

Et viktig prinsipp er at det strategiske handlingsrommet ikke skal brukes til å dekke faste kostnader som ellers burde ligge i de ordinære rammene. Dette betyr at aktivitet finansiert gjennom strategisk handlingsrom skal ha tidsavgrenset finansiering fra denne avsetningen. Dersom aktiviteten får varig karakter, må det være klare planer for hvordan aktiviteten skal fases inn i ordinær aktivitet ved grunnenhetene.

Ulike satsinger har, når de har vært vellykket, bidratt til å styrke fakultetets profil innen matematisk-naturvitenskapelig-teknologisk forskning og utdanning. Eksempler på vellykkede forskningssatsinger ved fakultetet er verdensledende klimaforskning og dyphavsforskning. Andre eksempler er satsingen på Bergen Offshore Wind Centre (BOW) for å støtte den politiske ambisjonen om grønn omstilling og Senter for Bærekraftig Arealbruk (CeSAM). Det siste er et eksempel på en satsing hvor en nå har posisjonert seg godt for en større utlysning fra Forskningsrådet. Felles for forskningssatsingene er at de over tid må fases inn i ordinære budsjettammer, eller finansieres gjennom langsiktig ekstern finansiering.

Fakultetet har også hatt stor suksess gjennom utdanningssatsingene. Dette har bl.a. ledet til to sentre for fremragende utdanning, BioCeed og iEarth, og etablering av nye integrerte sivilingeniørprogram. Selv om utdanningssatsingene i stor grad springer ut av prioriteringer ved instituttene, hadde de neppe vært realisert uten en tydelig prioritering fra fakultetet. I motsetning til forskningssatsingene ligger det imidlertid i mindre grad ressurser til å videreføre utdanningssatsingene gjennom ekstern finansiering. Derimot vektlegger departementets nye insentivmodell kvalitet og gjennomføring i utdanningen. Derfor kan det per i dag være naturlig at langsiktig finansiering av felles utdanningssatsinger blir koblet på de nye indikatorene.

For eksempel har fakultetet opprettet et Forskningscenter i realfagslæring, STEM Education Research Center – SERC, som har som hovedmål *«å forbedre gjennomføringen på våre utdanninger, med særlig fokus på grunnemnene»*. For å sikre langsiktig og forutsigbar finansiering av denne utdanningssatsingen og samtidig knytte finansieringen til resultatoppnåelse, kan en knytte finansieringen av senteret til indikatoren for studiepoengproduksjon. I dette ligger at fakultetet må flytte finansiering fra strategiske avsetninger på fakultetsnivå til insentivmodellen for utdanning.

Et annet område hvor det er et klart behov for sentralt handlingsrom, er investeringer i mellomstor infrastruktur (avansert vitenskapelig utstyr). For et utstyrstungt fakultet som NT, er det avgjørende viktig å kunne reinvestere i nytt utstyr i tråd med utviklingen i forskningsbehovene. Som regel er det vanskelig for grunnenhetene å bygge avsetninger til å dekke innkjøp av utstyr i mellomklassen (2-10 MNOK). For utstyr som krever større investeringer enn dette, er det nødvendig å posisjonere seg mot det nasjonale veikartet for infrastruktur.

Som følge av at utvalget anbefaler å bygge insentiver rundt rekrutteringsstillinger heller enn å videreføre modellen for forskningsinsentiv fakultet til instituttnivået, vil økt prosjektaktivitet innen EU, ERC, SFF og SFI+ øke fakultetets handlingsrom. Redusert prosjektaktivitet innen disse prosjektene vil redusere budsjettet. Avsetningen til avansert vitenskapelig utstyr bør prioriteres høyt ved økt handlingsrom.

I fakultetets eksisterende finansieringsmodell skal investeringsbudsjettene inneholde plan for vedlikehold og utskifting av infrastruktur, og 20 % av utstyrstildelingene skal tilbakebetales fra instituttene over fire år. Utvalget mener denne ordningen bør fortsette.

Utvalget har ikke hatt som mandat å gå gjennom de ulike tiltakene finansiert gjennom det strategiske handlingsrommet. Det sentrale handlingsrommet ved UiB har flere ganger blitt gjennomgått av grupper sammensatt fra rektorat og dekaner. En anbefaling er en tilsvarende gjennomgang ved fakultetet. En slik gjennomgang kan gi større klarhet i hvilke tiltak som bør finansieres fra en felles pott, og også gi et bedre grunnlag for å beslutte størrelsen på det strategiske handlingsrommet. Samtidig er det viktig at det strategiske handlingsrommet ikke blir regelstyrt. En gjennomgang av bruken av det strategiske handlingsrommet vil også kunne kategorisere de ulike tiltakene, og kunne gi økt transparens og legitimitet til felles avsetninger.

9.1 Utvalgets anbefalinger

15. Budsjettposten fellesformål bør gjennomgås for å tydeliggjøre hva som ligger i felles handlingsrom. Budsjettposten bør ikke være regelstyrt.

16. Det bør klargjøres at avsetninger i budsjettposten fellesformål er midlertidige, og satsinger som får langsiktig karakter må fases inn i ordinær aktivitet ved grunnenhetene eller sikres gjennom ekstern finansiering.
17. Langsiktige felles utdanningssatsinger, f.eks. SERC, bør kobles på resultatindikatorene i den nye finansieringsmodellen.
18. For å kunne finansiere mellomstort utstyr anbefaler utvalget å styrke avsetningen til *avansert vitenskapelig utstyr* når forskningsinsentivmodellen gir økt handlingsrom inn til fakultetet.
19. Utvalget anbefaler ingen endringer i modell for brukerbetaling på utstyrtildelinger. 20 % av utstyrtildelingene fra fakultetet tilbakebetales fra instituttene over fire år.

10 Husleie og areal

Etter anbefalinger fra UiBs sentrale inntektsutvalg ble det satt ned en egen arbeidsgruppe for å foreta en gjennomgang av universitetets husleiemodell. Arbeidsgruppen la frem sin rapport i februar 2025⁵, og i mars samme år sluttet Universitetsstyret seg til anbefalingene. Endringene blir lagt til grunn for arbeidet med revidert masterplan for areal og for budsjett 2026.

De vedtatte anbefalingene er som følger⁶:

Modellvalg

1. *Det bør fortsatt være slik at eiendomsbudsjettet fordeles ut gjennom internhusleiemodellen slik at eiendomskostnadene distribueres ut på brukerne.*
2. *Eiendomsbudsjettet bør fastsettes av styret, med endring i arealmengde som en av flere dimensjonerende faktorer. De øvrige kan være begrunnet i lønns-og priskompensasjon og strategiske valg.*
3. *Ved arealendring kan stabiliteten i eiendomsbudsjettet ivaretas på en av to måter:*
 - a. *Ved å dempe forholdet mellom arealmengde og budsjett med en faktor på 0,7 (10 prosent redusert areal gir 7 prosent redusert budsjett).*
 - b. *Ved å forsinke virkningen over to år gjennom en sentral buffer.*
4. *Insentiveffekt ved redusert husleie må i størst mulig grad nå det miljøet som sier opp arealer, også når en hensyntar eventuelle indirekte effekter. Arbeidsgruppen mener at 100 prosent effekt er ønskelig, men at 70 prosent effekt (direkte og indirekte) er tilstrekkelig. Dersom en velger å legge inn en forsinkelse i modellen ved at reduksjon i eiendomsbudsjettet fordeles over flere år, må det miljøet som sier opp areal få den gevinst modellen gir i år 1 slik at ikke insentivet forsinkes.*
5. *Insentiver utover dette bør legges utenfor modellen for å sikre at modellen er tilstrekkelig enkel å forstå og økonomisk forutsigbar. Insentiver utenfor modellen bør være rettet mot det som kan gi en faktisk reduksjon av UiBs samlede eiendomsbudsjett ved at hele etasjer eller bygg kan frigjøres for salg eller utleie. Insentivene kan ha ulik varighet. Arbeidsgruppen foreslår at det etableres en prøveordning for slike insentiver og at insentivene gis midlertidig effekt.*

Fremleie og oppsigelse av areal

6. *Gjeldende ordning for fremleie legges om slik at all utleie til andre enheter eller til eksterne virksomheter, blir administrert av EIA. Dette vil sikre en mer helhetlig arealforvaltning og sikrer bedre ressursutnyttelse.*
7. *Gjeldende ordning for oppsigelse videreføres, men da slik at gjeldende krav om at arealet må utgjøre 100 m² mykes noe opp, i praksis ved at EIA gis fullmakt til å dispensere fra arealkravet hvor dette etter en helhetsvurdering fremstår hensiktsmessig.*
8. *Det forutsettes at areal som sies opp er mulig enten å selge eller kan leies ut til andre enheter internt eller eksternt.*
9. *Vilkår om at arealer som sies opp må være egnet for utleie til andre, er viktig at videreføres.*

⁵ [Arbeidsgruppe for husleiemodell ved UiB, 2025](#)

⁶ Direkte gjengitt fra arbeidsgruppens rapport

Tiltak for å redusere eksternt innleie av areal

- 10. Arbeidsgruppen vil påpeke at innleie bør begrenses til sammenhenger der det svarer på faglige og strategiske behov eller dekker spesialformål.*
- 11. Gjeldende instruks om håndtering av bygge- og leiesaker i statlig sivil sektor (sist endret 13.01.2017) må anses førende for hvordan UiB planlegger egen innleieaktivitet framover. Overordnet og langsiktig ambisjon bør være at UiBs arealbehov som hovedregel skal løses innenfor egen portefølje.*
- 12. Innleie av lokaler som det ikke finnes et velfungerende marked for, bør om mulig unngås. Ved slike behov bør etablering av formålsbygg vurderes. Dette er vurderinger som kan utredes nærmere som del av den planlagte revisjonen av Masterplan for areal.*

Syntiggjøring av energikostnad

- 13. Energifkostnader beholdes som en egen priskomponent internhusleiemodellen.*
- 14. Etablert praksis for fordeling av energikostnader videreføres (uendret)*

Forenkling av prisstruktur

- 15. Priskategoriene bør fortsatt være begrunnet i byggets kvalitet.*
- 16. Modellen bør forenkles ved at antall priser reduseres fra 7 til 4.*
- 17. Priskomponentene for felleskostnad og driftskostnad bør slås sammen til en komponent for å forenkle modellen.*
- 18. Færre priskategorier vil bety at flere bygg får ny priskategori og en vil måtte kompensere for dette ved implementering. Det vil si at modellen innføres budsjettnøytralt.*

Enheter som i liten grad selv kan styre sitt arealbehov

- 19. Dagens rabatt på magasiner og lager til Universitetsmuseet (UM) og Universitetsbiblioteket (UB) bør heller gis som husleietilskudd fordi en økt pris på disse arealene øker gevinsten ved arealeffektivisering og fordi det forenkler modellen.*
- 20. I år med særlig prisøkning på pris per m² bør det vurderes å gi en støtte som husleietilskudd til UM og UB siden disse har mye areal og i liten grad kan øke sine inntekter.*

Fakultetet innførte i 2012 universitetets sentrale husleiemodell på instituttnivå. Siden denne innføringen har fakultetet i stor grad fulgt universitetets sentrale husleiemodell, og kostnadene for arealene er videreført direkte til de institutter og avdelinger som disponerer dem. Utvalget ser per i dag ingen grunn til å endre denne praksisen.

10.1 Undervisningslaboratorier

Internt på NT har rene undervisningslaboratorier blitt behandlet husleiemessig som andre undervisningsrom, ved at instituttene har fått tilført tilskudd for å dekke underdekningen på disse arealene. Realveksten i internhusleie, dvs. differansen mellom faktisk husleiekostnad og tildelt lønns- og priskompensasjon, er blitt dekket og finansieres gjennom ordinære rammekutt.

Universitetsstyret har vedtatt at internhusleien ikke lenger skal ha en årlig realvekst på 1,5 %, og samtidig er UiBs omfordeling til strategiske satsinger redusert vesentlig. Utvalget mener at det

derfor ikke lenger er det samme behovet å ha en fakultetsintern omfordeling av internhusleie for undervisningslaboratorier og anbefaler å avslutte ordningen.

10.2 Utvalgets anbefalinger

20. Utvalget anbefaler at de vedtatte endringene i den sentrale husleiemodellen ved UiB videreføres ved fakultetet, i tråd med etablert praksis.
21. Utvalget anbefaler å avslutte ordningen med å tilføre tilskudd for å dekke underdekning på undervisningslaboratorier.

11 Kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.-utdanning

En del av utvalgets mandat er å fremme forslag til prinsipper for kostnadsdekning for eksternt ansatte stipendiater som er opptatt til fakultetets ph.d.-utdanning. Etter råd fra et utvalg oppnevnt av Universitets- og høyskolerådet (UHR), har UHR-Forskning foreslått en felles praksis for kostnadsberegning for veiledning og opphold for ph.d.-kandidater som ikke har arbeidsplass/er ansatt ved gradsgivende institusjon. Rapporten utvalget leverte i 2021 «*Felles praksis ved kostnadsberegning for veiledning og opphold ved gradsgivende UH-institusjon*⁷» bygger videre på en utredning fra 2015 «*Nærings-ph.d.-ordningen: Kostnadsberegning og finansiering av veiledning og opphold ved gradsgivende UH-institusjon*⁸».

Prinsippene gjelder for ph.d.-kandidater:

- finansiert gjennom nærings- og offentlig ph.d.-ordning
- ansatt i instituttsektoren
- ansatt ved én UH-institusjon og tatt opp på doktorgradsprogram ved en annen

Kostnader

Utredningen fra 2015 «*Nærings-ph.d.-ordningen: Kostnadsberegning og finansiering av veiledning og opphold ved gradsgivende UH-institusjon*» gir en god og utfyllende beskrivelse av beregning av kostnader, og kan fortsatt være førende for beregning av kostnader i et ph.d.-løp ti år etter at den er skrevet.

Utvalget kom frem til følgende beregningsmetode for kostnadene:

- Kostnader for veiledning beregnes ut fra et normert omfang på 75 timer per år à 12 mnd. i tre år.
- TDI-modellen legges til grunn for beregning av UH-institusjonens indirekte kostnader (IK), og IK-satsen regnes for tiden kandidaten skal oppholde seg ved UH-institusjonen
- Leiestedskostnadene avhenger av kandidatens behov for å benytte forskningsinfrastruktur.
- Bedriften dekker alle andre kostnader selv (personal, indirekte kostnader for bedriften og andre driftskostnader).

Punktene over er skrevet for Nærings-ph.d.-ordningen, men kan like godt brukes for andre eksternt finansierte stipendiater som er tatt opp på fakultetets ph.d.-program.

Finansiering

Disse prosjektene er å anse som bidragsprosjekter, og instituttene må vurdere omfang av egeninnsats i hvert enkelt prosjekt.

UHR-Forsknings anbefalinger er som følger:

- Avtale om betaling bør spesifiseres i doktorgradsavtalen del c (som omhandler samarbeid med eksterne aktører) før ph.d.-kandidaten starter på doktorgraden.

⁷ [Felles praksis ved kostnadsberegning for veiledning og opphold for ph.d.-kandidater ved gradsgivende UH-institusjon](#)

⁸ [Nærings-ph.d.-ordningen: Kostnadsberegning og finansiering av veiledning og opphold ved gradsgivende UH-institusjon](#)

- TDI-modellens IK-sats bør brukes for å beregne de indirekte kostnadene (som kontorplass, IT, bibliotekstjenester og administrasjon, inkludert bedømmelse og disputas) for tiden kandidaten oppholder seg ved gradsgivende institusjon. Avtale om betaling spesifiseres i doktorgradsavtalen del c før ph.d.-kandidaten starter på doktorgradsarbeidet.
- Leiestedskostnader (som bruk av laboratorier og annen forskningsinfrastruktur) bør beregnes i henhold til leiestedsmodellen før oppstart av et prosjekt. Det skal gjøres en tydelig avtale mellom gradsgivende institusjon og doktorgradskandidatens vertsinstitusjon om finansiering av leiestedsutgifter før oppstart av doktorgradsprosjektet. Avtalt finansiering spesifiseres i doktorgradsavtalen del c.

Mens det i utredningen fra 2015 anbefales at veiledningskostnader finansieres av UH-institusjonen som en del av veileders forskningstid, er det mer nyansert i rapporten fra 2021 der det er mer åpent for at man bør gjøre en vurdering av kostnadsdeling av veiledningskostnader.

Utvalget mener veiledning er en del av utdanningsløpet til ph.d.-kandidaten og mener at kostnader forbundet med veiledning bør inngå som NTs egeninnsats i prosjektet.

11.1 Utvalgets anbefalinger

22. Utvalget anbefaler at UHR-Forsknings anbefalinger tas som utgangspunkt når det tas opp kandidater som ikke er ansatt ved fakultetet til fakultetets ph.d.-program.
23. Utvalget anbefaler at kostnader til veiledning inngår i NTs egeninnsats.

12 Referanser og forkortelser

[Forslag til statsbudsjett 2024. Kunnskapsdepartementet. Prop. 1 S \(2023-2024\) \(regjeringen.no\)](#)

[Universitetsstyresak 29/2024. Inntektsfordeling ved UiB. \(Inntektsfordelingsutvalget\)](#)

[Universitetsstyresak 21/2025. Husleiemodellen ved UiB](#)

[Felles praksis ved kostnadsberegning for veiledning og opphold for ph.d.-kandidater ved gradsgivende UH-institusjon \(uhr.no\)](#)

[Nærings-ph.d.-ordningen: Kostnadsberegning og finansiering av veiledning og opphold ved gradsgivende UH-institusjon \(uhr.no\)](#)

[Fakultetsstyresak 36/2019. Ny økonomimodell – implementering. \(Eksisterende økonomimodell NT\)](#)

Forkortelser

Navn

KD	Kunnskapsdepartementet
UiB	Universitetet i Bergen
NT	Fakultet for naturvitenskap og teknologi
UHR	Universitets- og høyskolerådet
UNIS	Universitetssenteret på Svalbard
SERC	STEM Education Research Center (Forskningscenter i realfagslæring)
bioCEED	Senter for fremragende utdanning i biologi (SFU)
iEarth	Senter for integrert geovitenskapelig utdanning (SFU)
BOW	Bergen Offshore Wind Centre
CeSAM	Senter for bærekraftig arealbruk

Prosjektyper

ERC	European Research Council
SFF	Senter for fremragende forskning
SFU	Senter for fremragende utdanning
SFI	Senter for forskningsdrevet innovasjon
FME	Forskningscenter for miljøvennlig energi
FKB	Forskningscentre for klinisk behandling
SFI+	Samlebetegnelse for prosjektypene SFI, SFU, FME og FKB
NFR	Forskningsrådet
RFF	Regionale forskningsfond
TMF	Trond Mohn forskningsstiftelse

Andre forkortelser

GB	Grunnbevilgning
BOA	Bidrags- og oppdragsaktivitet
MNT	Matematikk/Naturvitenskap/Teknologi
RBO	Resultatbasert omfordeling
Ph.d.	Philosophiae doctor (doktorgraden ved norske universiteter og høyskoler)
SPE	Studiepoengsenheter
Ex.phil.	Examen philosophicum (obligatorisk innføringsemne i filosofi)

PPU	Praktisk-pedagogisk utdanning
TDI	Tid, direkte og indirekte kostnader. Nasjonal modell for beregning av totale kostnader i forskningsprosjekter
IK	Indirekte kostnader
Leiested	En kostnadsmodell for å kalkulere og henføre kostnader for bruken av laboratorium, vitenskapelig utstyr eller annen felles infrastruktur til en gitt aktivitet, ofte et eksternt finansiert prosjekt

Rapport fra arbeidsgruppe for fordeling av rekrutteringsstillinger

Det matematisk naturvitenskapelige fakultet
23.02.2024

Innhold

Innhold	2
1 Sammenheng	3
2 Bakgrunn og mandat.....	3
3 Innledning	4
4 Nåsituasjon og historikk.....	4
5 Pliktarbeid - intensjon og dagens bruk	5
6 Mulige fordelingskriterier	6
6.1 Mulige modeller og perspektiver.....	7
6.1.1 Perspektivet "instituttstrategisk virkemiddel" som kriterium for antallet rammestipendiater	7
6.1.2 Perspektivet "forskerutdanning og karrierevei" som kriterium for antall rammestipendiater.	8
6.1.3 Perspektivet pliktarbeid som grunnlag for antall rammestipendiater	8
6.1.4 Samlet modell	11
7 Andre mulige aspekter trukket frem etter diskusjon med instituttlederne	11
8 Implementering av en samlet modell	12
8.1 Hvor ofte bør antallet rekrutteringsstillinger, fordelt etter en slik modell, justeres?	13

1 Sammendrag

Arbeidsgruppen presenterer her en mulig modell for refordeling av fakultetets rekrutteringsstillinger. Forslaget omhandler de rundt 80 stipendiat- og postdoktorstillingene som i dag ligger «historisk» i rammene til de ulike instituttene, og berører ikke stillinger gitt ut fra strategiske kriterier eller som egenandeler ved tilslag på forskningsprosjekt. Fordelingen instituttene imellom foreslås basert på tre kriterier:

- Instituttstørrelse, angitt ved antall vitenskapelig tilsatte i fast stilling
- Årlig antall utførte masterprosjekt ved hvert institutt
- Emneundervisningens omfang og undervisningens form ved hvert institutt

Bakgrunn for, og en mulig kvantitativ operasjonalisering av de tre kriteriene, presenteres i mer detalj i rapporten under. Hvert av de tre kriteriene over kan vektes slik at de samlet sett summerer seg til de rundt 80 stillingene fakultetet disponerer i dag. Vi har i rapporten under gitt et forslag til implementering av modellen gjennom en formel som tallfester hver faktor.

Komiteen gir til slutt et eksempel på hvordan modellen vil slå ut i endring av stillingsantall for hvert enkelt institutt, basert på konkrete tall for vitenskapelige stillinger, masterstudenter og emneundervisning. Imidlertid understreker vi at dette må sees på som et regneeksempel, og at vekting av de ulike faktorene mot hverandre kan sees på som en strategisk beslutning som går ut over denne arbeidsgruppens mandat.

2 Bakgrunn og mandat

I forlengelse av Sak 23/10 i fakultetsstyret «*Forberedelse budsjett og budsjettprosess for 2024 for MN fakultet*» har dekan nedsatt en arbeidsgruppe “*for å vurdere ulike kriterier for fordeling av rekrutteringsstillinger, og videre foreslå en langsiktig plan for omprioritering*”. I tråd med dette formålet har gruppens mandat bestått av to punkter:

- Utvikle kriterier for fordeling av fakultetets «faste» stipendiat- og postdoktorstillinger.
- Foreslå en langsiktig plan for omprioritering mellom instituttene

Gruppen har hatt følgende sammensetning:

Harald Walderhaug, professor Institutt for geovitenskap (leder)

Knut Børve, instituttleder Kjemisk institutt

Rigmor Geithus, seniorrådgiver økonomi

Elisabeth Holba, seniorrådgiver økonomi

3 Innledning

Både intellektuelt, kompetansemessig og ut fra rene arbeidskraftbetraktninger utgjør ph.d.-stipendiater og postdoktorer en særdeles viktig forskningsressurs for instituttene som det utførende nivået ved UiB. I tillegg utgjør stipendiatenes pliktarbeid en viktig ressurs for instituttene innen undervisning, både for å fremme undervisningskvalitet, kunne tilby individuell oppfølging til store kull av grunnstudenter og redusere behovet for innleid hjelp.

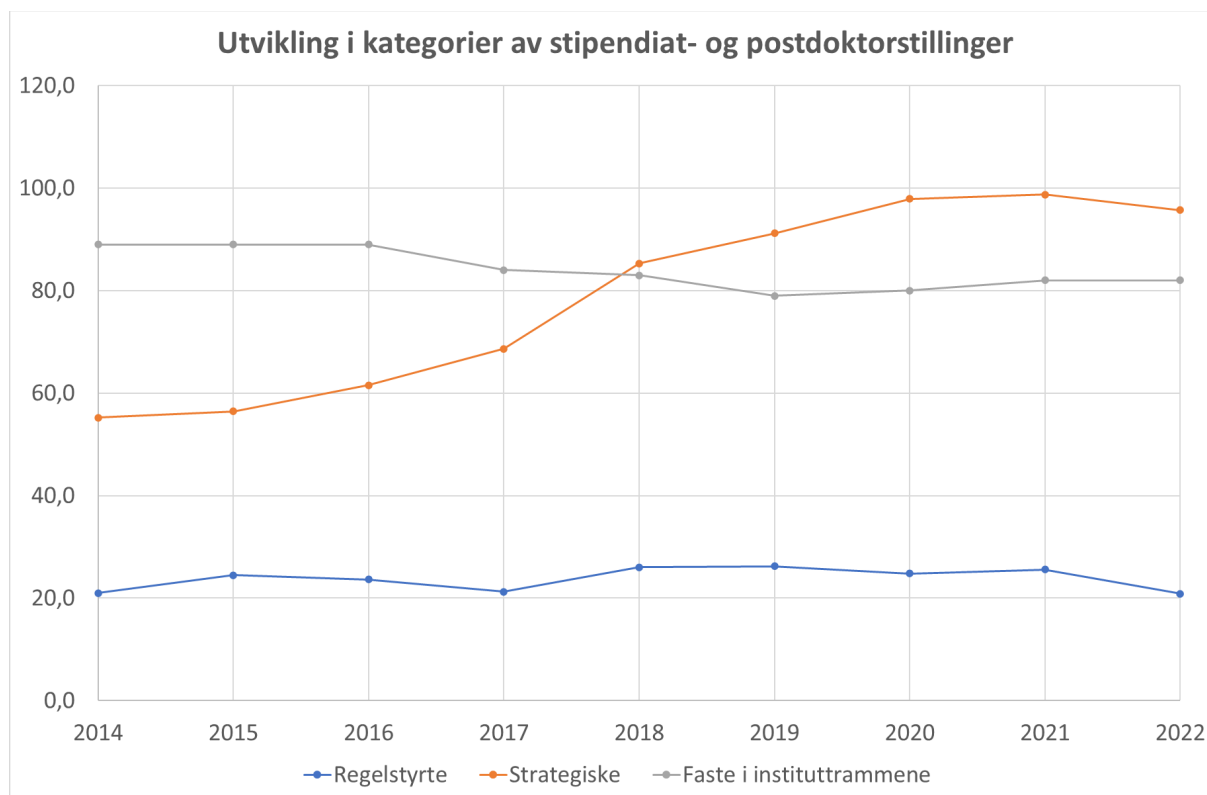
Forskningsstrategiske hensyn står sentralt ved disponering/tildeling/prioritering av stipendiatstillinger. Dette gjelder på politisk nivå (regjering, departement), så vel som alle tre nivå i UiB-organisasjonen og er av særlig betydning for kapasitetsbygging innen gitt tema/disiplin/problemstilling, og reorientering eller etablering av nye forskningsretninger. Internt på UiB utgjør beslutningsmyndighet for stipendiatstillinger en arena for balansering av strategiske frihetsgrader mellom nivåene. For MN-instituttene er det først og fremst rekrutteringsstillinger som ligger fast i instituttets ramme som utgjør en autonom strategisk ressurs. Men ved samspill mellom instituttene og fakultetets strategi og gjennom budsjettdialogen på bakgrunn av instituttens budsjettforslag og langtidsbudsjetter, blir også fakultetsstrategiske rekrutteringsstillinger en strategisk ressurs for instituttene.

4 Nåsituasjon og historikk

Dagens rekrutteringsstillinger som tildeles instituttene over rammebevilgning kan grovt sett deles inn i tre kategorier:

- 1) Midlertidige stipendiater/postdoktorer utløst av regler. Disse utgjør fakultetets "valuta" for å kunne bidra med egenandeler ved tilslag på forskningsprosjekt og sentre (NFR/ERC/SFU/SFI/SFF.....).
- 2) Strategiske satsinger som utløser stipendiat- eller postdoktorstillinger over kortere eller lengre perioder. Disse satsingene kan være både på overordnet (regjering, departement, UiB sentralt) eller mer lokalt (fakultet, institutt) nivå.
- 3) Faste stipendiater/postdoktorer som ligger "historisk" i rammen til de enkelte instituttene.

Som Figur 1 illustrerer, har antall stillinger knyttet til strategiske satsninger (2) økt de siste årene, mens regelstyrte stillinger (1) og stillinger som ligger «historisk» i instituttens ramme (3) har mer stabile tall på fakultetet som helhet (selv om variasjonene i kategori (1) kan være store for et enkelt institutt). Dette kan tolkes som en overgang til mer "målstyrt" utvikling på ulike nivå.

Figur 1. Årlig utvikling av antall rekrutteringsstillinger ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet etter kategori

Denne komiteens mandat handler spesifikt om å se på kategori 3, rekrutteringsstillinger som ligger (relativt) fast i instituttens ramme, som i 2022 utgjorde 72 stipendiatstillinger¹ og 10 postdoktorstillinger. Fakultetet og instituttene har også noe råderett over stillinger i kategori 2 gjennom strategiske satsinger “lokalt”, men i begrenset grad over strategiske prioriteringer som gjøres på overordnet (regjering, departement, sentralt UiB) nivå.

5 Pliktarbeid - intensjon og dagens bruk

I henhold til [forskrift fastsatt av Kunnskapsdepartementet](#) skal ph.d.- stillinger normalt være 4-årige, med 25% av tiden avsatt til plikt oppgaver som om mulig skal ha en relevans for doktorgradsutdanningen. Utover dette er det kun satt begrensninger på omfanget av administrative oppgaver som kan inngå i plikttjenesten (maksimalt 10%). Det er overlatt til det enkelte ph.d.-program å definere øvrige rammer for plikttjenesten. Tilsynelatende tar lovteksten ikke i betraktning finansieringskilde, selv om dette historisk sett har spilt en stor rolle: Bidragsfinansierte stillinger er normalt 3-årige, mens stillinger gitt over universitetets budsjett (KD-stillinger) er 4-årige. MN's ph.d.-

¹ To av disse stipendiatstillingene er knyttet til samarbeidsavtale mellom UiB og HI-ernæring og tas derfor ikke med i videre omfordeling.

program fjernet ved årsskiftet 2018/19 denne asymmetrien, ved at et institutt får råderett over et antall pliktår gitt ved antall tildelte KD-stillinger. Pliktår kan da tillegges en stipendiatstilling basert på kandidatens kvalifikasjoner og instituttets behov, uavhengig av finansieringskilde. Teknisk sett kan et institutt øke det totale antallet stipendiater ved kun å tilsette i 3-årige stillinger. Dersom dette benyttes i betydelig grad, vil en slik praksis trolig komme i konflikt med lovgivers intensjon om normal ramme for en ph.d.-stilling. Enkeltinstitutt rapporterer imidlertid at også det motsatte kan være tilfelle, ved at de ansetter de fleste stipendiater for en periode på fire år på bekostning av totalt antall stillinger.

Arbeidsgruppen har bedt instituttene svare på hvordan pliktarbeidet for stipendiatene anvendes i dag – spesifikt ble det stilt spørsmål om:

- Hvilke oppgaver som pliktarbeidet benyttes til i dag, herunder differensiere mellom undervisningsoppgaver knyttet til fakultetsspesifikk (felt og laboratorium) og “annen” undervisning.
- Peke på presserende behov som ikke blir dekket i dag, men som ville kunne dekkes om instituttet hadde mer pliktarbeidstid til rådighet. Hvilke behov?
- Hva betyr pliktarbeidet for stipendiatens karriereutvikling?

Noen hovedkonklusjoner fra denne spørreundersøkelsen er:

- Undervisningsoppgaver er tilnærmet enerådende i instituttene bruk av pliktarbeid. For institutt som oppgir tall for pliktarbeid, oppgir 5 av 6 at 95% eller mer går til undervisningsoppgaver. IFT oppgir 85% undervisning og 15% formidling, mens GFI ikke tallfester dette.
- MI, IFT og II har all sin undervisningsinnsats under “annen undervisning» (dvs. ikke laboratorie- eller feltrelatert); KI har storparten på laboratoriekurs (90%), mens GEO, BIO og GFI ikke skiller klart, eller finner det vanskelig å skille mellom disse to undervisningskategoriene.
- Alle institutt oppgir at dagens pliktarbeid ikke dekker deres undervisningsbehov i tilstrekkelig grad. Mer tilgjengelig pliktarbeid ville derfor i all hovedsak bli brukt på undervisningsoppgaver.
- Flere institutt trekker frem at en økning i antall stipendiater med pliktarbeid ville redusere deres behov for å lønne/leie inn andre studenter til undervisningsoppgaver, mens andre trekker frem mulighet for å tilby bedre undervisning
- Alle instituttene er samstemte i at pliktarbeid knyttet til undervisning er viktig for stipendiatenes fremtidige karrieremuligheter

6 Mulige fordelingskriterier

Komiteen har i denne analysen tatt utgangspunkt i at mandatet omhandler de ca. 80 rekrutteringsstillingene som ligger «historisk» i instituttene rammer i 2023 (kategori 3 i diskusjonen over). Fordeling/antall av regelstyrte- (kategori 1) og strategiske (kategori 2) stillinger er ikke diskutert i denne rapporten, selv om det kan argumenteres for at det er vanskelig å se de tre kategoriene som helt uavhengige av hverandre.

Både hensyn til forskerutdanning/individuell karriereveg og instituttets behov innen undervisning og forskning er momenter som bør påvirke fordeling av stipendiater og postdoktorer på instituttrammen. Vi kan da prøve å sette opp mulige kriterier for fordeling på ulike felter:

- Undervisning
- Forskerutdanning: som individuell karriereveg (dette bør være en mulighet innen alle disipliner), for å dekke samfunnsbehov (delvis strategisk styrt iht. politisk vurdering av behov)
- Strategi / fremtidsperspektiv på utvikling
- Personalstrategisk: oppstartspakke
- Ressursstrategisk: stimulans til søknads- og utviklingsarbeid
- Fagstrategisk: initiere ny aktivitet på basis av instituttets forskningsstrategi
- Utdanningsstrategisk

6.1 Mulige modeller og perspektiver

Ut fra diskusjonen over har komiteen identifisert tre ulike perspektiv som samlet sett kan være styrende for fordeling av stipendiater/postdoktorer.

6.1.1 Perspektivet “instituttstrategisk virkemiddel” som kriterium for antallet rammestipendiater

Ut fra den strategiske funksjonen bør alle institutt ha et minimum av rammestipendiater. Dette følger blant annet av at instituttleder har et instituttstrategisk oppdrag som forutsetter strategiske virkemidler. Videre er det rimelig at behovet for strategisk-motiverte rammestipendiater øker med instituttets størrelse, forslagsvis målt ved antall fast ansatte professorer og førsteamanuenser, samt førsteamanuensis-innstegstillinger. Antall ($N_{1,R}$) rekrutteringsstillinger som fordeles til Institutt R ut fra dette kriteriet kan da operasjonaliseres på formen

$$N_{1,R} = N_1 \times (\text{Institutt R's relative andel av professor} + 1.\text{amanuensis på MN}),$$

hvor N_1 representerer antallet rekrutteringsstillinger som fordeles ut fra dette kriteriet. Ved samspill mellom instituttenes og fakultetets strategi og gjennom budsjettdialogen på bakgrunn av instituttenes budsjettforslag og langtidsbudsjetter, blir fakultetsstrategiske stipendiatstillinger også en strategisk ressurs for instituttene. Samlet antall stillinger i kategoriene over som et gjennomsnitt for 2022 er gitt i Tabell 1.

Tabell 1. Summen av antall stillinger i kategoriene professor, førsteamanuensis og førsteamanuensis-innsteg for hvert institutt. Tallene representerer et gjennomsnitt for året 2022.

Institutt	GFI	Bio	IFT	Geo	II	KI	MI
Totalt Antall stillinger	18.2	56.7	31.2	33.9	32.1	23.5	28.8
Relativ andel	8,1%	25,3%	13,9%	15,1%	14,3%	10,5%	12,8%

6.1.2 Perspektivet “forskerutdanning og karrierevei” som kriterium for antall rammestipendiater.

Stipendiatstillinger er primært motivert ut fra behovet for å utdanne kvalifiserte forskere, for å dekke et kompetansebehov i næringslivet og å bidra som transformerende samfunnskraft, men også som individuell karrierevei. Samfunnsaspektet er i stor grad ivaretatt gjennom strategiske tiltak på nasjonalt- og institusjonelt nivå, mens instituttene har et særlig strategisk ansvar på fag- og disiplinnivå. Ønsket om å gi våre masterkandidater mulighet til å forfølge en forskerutdanning innen sitt felt fremstår derfor som et aktuelt delkriterium for dimensjonering av rammestipendiater. Dette kan knyttes til antall masterkandidater som gjennomfører prosjektet ved et gitt institutt, uavhengig av hvilket studieprogram graden sorterer under. Operasjonelt:

$$N_{2,R} = N_2 \times (\text{Institutt } R\text{'s relative andel av masterprosjekt ved MN}),$$

hvor N_2 igjen representerer antallet rekrutteringsstillinger fordelt etter dette kriteriet.

Instituttens tall for antall fullførte masterprosjekter kan fluktuere en del fra år til år, og det er derfor hensiktsmessig å midle over en noe lengre tidsperiode. Komiteen foreslår fem år som et rimelig kompromiss for å unngå tilfeldige fluktuasjoner samtidig som systematiske endringer til en viss grad vil fanges opp. Tabell 2 viser gjennomsnittstallene for hvert institutt i perioden 2018 - 2022.

Tabell 2. Fullførte mastergrader (årlig gjennomsnitt) i perioden 2018 - 2022. Masterprosjekter veiledet ved en annen høyere utdanningsinstitusjon (Høgskolen på Vestlandet) på program som UiB helt- eller delvis eier, er ikke tatt med.

Institutt	GFI	Bio	IFT	Geo	II	KI	MI
Antall fullførte mastergrader	19.0	86.0	44.3	42.9	37.0	37.2	33.6
Relativ andel	6,3%	28,7%	14,8%	14,3%	12,3%	12,4%	11,2%

6.1.3 Perspektivet pliktarbeid som grunnlag for antall rammestipendiater

[Retningslinjer](#) for ph.d.-pliktarbeid vektlegger undervisningsoppgaver: «*formål: Instituttet får utført nødvendig undervisningsarbeid og evt. øvrig arbeid. Stipendiater får nyttig arbeidserfaring og kompetanse innen undervisning.*» Det betyr ikke at pliktarbeid er begrenset til undervisning. Punkt 5 i retningslinjene lister opp en rekke relevante oppgaver, og det understrekes at pliktarbeidet skal bidra til å gi kandidatene ferdigheter som kan brukes i en karriere innenfor eller utenfor academia, der undervisning og formidling er viktige kriterier. Instituttet avgjør hvordan ressursen anvendes best, men som gjennomgangen over viser er undervisningsoppgavene nesten enerådende i instituttens anvendelse av pliktarbeidstiden pr. i dag.

Eksempler på pliktarbeid:

- Vitenskapelig assistent på laboratorie- eller feltkurs, herunder undervise og rette journaler
- Seminar-/gruppeledelse
- Evaluering av innleverte oppgaver

- Veiledning, medveileder av prosjekt-/bacheloroppgave
- Veiledning av masterstudenter, som bi-/medveileder
- Formidling, oppdatering av nettsider til faggrupper/forskningsgrupper (såfremt det ikke gir studiepoeng i opplæringsdelen)
- Kvalifiserende administrative støttefunksjoner til instituttet generelt, faggruppeledere, i store eksternfinansierte prosjekter

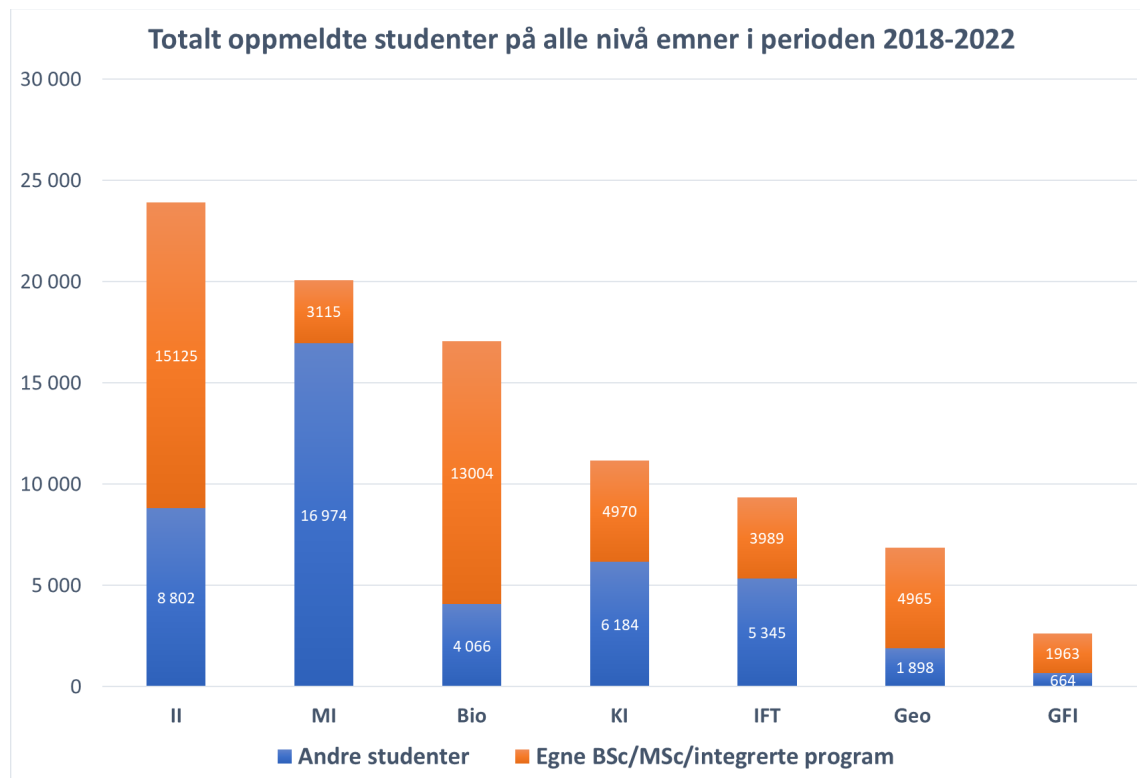
Det bemerkes at i eksempellisten omfatter de første fem punktene undervisningsrelaterte oppgaver. De to siste eksemplene er enten av generisk karakter knyttet til forskningsgrupper eller omfatter administrasjon i store BOA-prosjekt; oppgaver som ikke er egnet som grunnlag for tildelingskriterier. Tildelingskriterier som knyttes opp mot pliktdelen av stipendiatstillinger, foreslås derfor avgrenset til undervisningsoppgaver.

Fordelingskriterier ut fra “undervisningsoppgaver” må bli litt mer sammensatte enn for de to første kriteriene, og bør ta hensyn til både kvantitative og kvalitative aspekter ved undervisningen. Denne komponenten er derfor noe vanskeligere å operasjonalisere i en kvantitativ formel enn de to øvrige perspektivene. Vi foreslår at følgende forhold gis ekstra vekt;

- Ressurskrevende store grunnkurs/servicekurs for studenter ved andre institutt.
- Ressurskrevende og arbeidsintensive undervisningsformer, som laboratorie- og felt.

Det bemerkes at undervisningsoppgaver som faller inn under det andre kulepunktet, i stor grad er særmerket for vårt fakultet og i noen grad Det medisinske fakultet.

Figur 2 illustrerer det første kulepunktet om volum av grunnundervisning som totalt antall oppmeldte studenter på alle emner ved de ulike instituttene i femårsperioden 2018 - 2022. Figuren illustrerer også at det er ulikt i hvor stor grad instituttene underviser for studentene som går på studieprogram forankret ved eget institutt, eller alternativt underviser som «service» for studenter på studieprogram utenfor instituttet.

Figur 2. Totalt antall oppmeldte studenter på alle emner i perioden 2018-2022 fordelt på institutt. Oransje representerer studenter på studieprogram ved eget institutt, mens blått er studenter utenfor instituttet

Arbeidsgruppen foreslår en numerisk modell for fordeling av rammestillinger etter et undervisningskriterium, på formen

$$N_{3,R} = N_3 \times (\text{Institutt } R\text{'s relative andel av studiepoeng vektet etter undervisningstype og andel «egne»}),$$

hvor vektingen tar hensyn til grad av ressurskrevende undervisning i tråd med de to kulepunktene gitt over.

Kompleksiteten gjør at det nødvendigvis vil innebære skjønn å fastsette vekt faktorer for hvor ressurskrevende undervisningsformen relativt sett er mellom de ulike instituttene. Vi forutsetter at undervisning som i stor grad baserer seg på forelesninger i et auditorium, er betydelig mindre ressurskrevende enn feltundervisning, som igjen vektet lavere enn laboratorieundervisning. I tillegg kan det argumenteres for at det er det totale antall undervisningsoppmeldinger pr institutt som skal vektlegges i modellen, eller alternativt, at kun den delen av undervisningen (blå del av søylene i Figur 2) som yter service for andres studenter, skal hensyntas.

For å konkretisere:

Institutt R tilskrives en studiepoengfaktor $S_R = (\text{antall «service studiepoeng»}) + f(\text{antall «egne studiepoeng»})$, samt en vekt faktor V_R som skjønnsmessig angir hvor ressurskrevende undervisningen som

institutt R gir, er i forhold til en undervisningsmodell basert på teoriundervisning. *Institutt R's relative andel av studiepoeng, som inngår i formelen over, beregnes deretter som $S_R V_R / \sum_r S_r V_r$* , hvor summen omfatter alle fakultetets institutter. For å gjøre modellen veldefinert, må parametrene f og $\{V_R\}$ defineres. Dette blir eksemplifisert under.

6.1.4 Samlet modell

I en samlemodell vil det være summen av stillinger tildelt et institutt på bakgrunn av hver av de tre perspektivene definert over, som totalt sett bestemmer antall rekrutteringsstillinger til hvert institutt. Dersom vi ser på rammefinansierte «historiske» stipendiat- og postdoktorstillinger under ett, gir tallene for 2023 totalt 80 stillinger som skal fordeles mellom instituttene.

Samlet sett må da tallene bestemmes slik at totalsummen av stillinger fordelt ut til de enkelte instituttene blir likt antall tilgjengelige stillinger ved fakultetet. Om også balansen opp mot regelstyrte og/eller strategiske stillinger skal inngå i vurderingen, vil dette tallet eventuelt kunne endres opp eller ned.

7 Andre mulige aspekter trukket frem etter diskusjon med instituttlederne

En tidligere versjon av den tredelte modellen over ble diskutert med instituttlederne i møte 24. oktober 2023. Dette resulterte i noen konkrete innspill som komiteen har diskutert i det videre arbeidet. De viktigste innspillene var:

Refordelingsdiskusjonen bør omfatte alle rekrutteringsstillinger ved fakultetet, og ikke bare dem som ligger «historisk» i rammen:

Komiteen har etter diskusjon med dekan og studiedekan fortsatt forholdt seg til sitt opprinnelige mandat, som kun omfatter de rekrutteringsstillingene som ligger historisk instituttene ramme.

De enkelte instituttene effektivitet i å få stipendiater gjennom på normert tid bør telle med i fordelingen:

Komiteen har undersøkt om det er mulig å finne signifikante forskjeller i «effektivitet» mellom instituttene når det gjelder å få doktorgradskandidatene gjennom på normert tid. Til DBH rapporteres et slikt «effektivitetsmål» i form av antall kandidater som har fullført sin PhD 6 år etter opptak. Denne indikatoren har imidlertid åpenbare svakheter som et mål for gjennomstrømning, siden DBH ikke tar hensyn til om studiet er på heltid, andel pliktarbeid og avbrudd/permisjoner som blant annet fødselspermisjoner. Ved fakultet tilstreber derfor studieavdelingen å konstruere en bedre indikator ved kun å se på netto tidsbruk etter at all tidsbruk unntatt arbeid med selve doktorgradsprosjektet er trukket fra. Netto tidsbruk ved de ulike instituttene samt totalt antall fullførte PhD i femårsperioden 2018-2022 er gjengitt i Tabell 3.

Tabell 3. Totalantall disputaser og gjennomsnittlig netto tidsbruk for stipendiater i perioden 2018-2022

Institutt	GFI	Bio	IFT	Geo	II	KI	MI
Totalt Antall disputaser	42	106	49	49	52	27	34
Nettotid i gjennomsnitt (år)	3.55	3.43	3.29	3.39	3.28	3.57	3.26

Som det framgår av tabellen er det relativt små forskjeller i gjennomsnittlig tidsbruk mellom instituttene, med en netto tidsbruk litt i overkant av den normerte tiden på 3 år. Variasjonen instituttene imellom ligger godt innenfor standardavvik, og det fremstår derfor ikke som hensiktsmessig å vekte fordeling av stillinger ut fra instituttenes «effektivitet» i å produsere kandidater.

Antall stillinger som fordeles etter et undervisningskriterium bør ikke overstige 25%, siden dette er tidsandelen stipendiatstillingene har allokert til pliktarbeid:

Komiteen er enig i at dette kunne vært et argument dersom mandatet gikk ut på å se på samtlige (i overkant av 200) internfinansierte fireårige rekrutteringsstillinger. Imidlertid vil antallet som fordeles etter et undervisningskriterium uansett ligge langt under 25% av det totale antall stillinger når vi kun refordeler den andelen som ligger fast i rammen.

Andre kriterier som eksempelvis BOA-årsverk eller instituttets totaløkonomi kunne like gjerne vært brukt som fordelingskriterier som de tre kriteriene komiteen har valgt:

Komiteen mener at så lenge det kun er stillinger som ligger fast i rammen, og ikke også strategiske stillinger som diskuteres, er andre kriterier enn de tre valgte klart mindre egnet for refordeling.

8 Implementering av en samlet modell

En samlet modell for refordeling av rekrutteringsstillingene ut fra de tre kriteriene diskutert over skal tilfredsstille

$$\text{Samlet antall rekrutteringsstillinger til refordeling for hele fakultetet} = 80 = N_1 + N_2 + N_3$$

I det følgende gir vi et talleksempel på implementering av modellen, men understreker at valgene vi her foretar med hensyn på vekting og implementering av hvert kriterium er å anse som et forslag og mulig utfall heller enn komiteens absolutte anbefaling. En annen vekting av de ulike aspektene i modellen ut fra strategiske- eller andre hensyn vil gi endrede tall for hvert institutt.

Som forklart over, angir N_1 , N_2 og N_3 hvor mange rammestipendiater som fordeles etter hvert av de tre diskuterte perspektivene. I første instans vekter vi kriteriene knyttet til henholdsvis stillinger, mastergrader og undervisning likt; altså $N_1 = N_2 = N_3$.

For antall mastergrader og undervisning har vi som forklart over midlet instituttenes “produksjon” over femårsperioden 2018 - 2022. Fluktuasjoner i studenttall og gradsproduksjon gjør det uhensiktsmessig å basere modellen på ett enkelt år, men samtidig fanger midlingen ikke fullstendig opp systematiske trender og endringer som det er grunn til å anta vil fortsette i fremtiden. Eksempelvis har Institutt for

informatikk opplevd sterk vekst gjennom den aktuelle femårsperioden, og har et vesentlig høyere studenttall i 2022 enn i 2018.

Som diskutert over, er fastsetting/fordeling av undervisningskvoten (N_3) kanskje det som er mest utfordrende, og det er vanskelig å unngå en viss grad av skjønn. I eksempelet velger vi å vekte «serviceundervisning» for studenter fra andre institutt (blå del av søylene i Figur 2) dobbelt så høyt som undervisning for instituttets egne studenter (oransje del av søylene i Figur 2). Vektingen av ressurskrevende/arbeidskrevende undervisningsformer instituttene imellom er den komponenten som i størst grad vil være avhengig av skjønn. Vektfaktorene vi har benyttet for undervisningen ved hvert institutt i modellberegningen, er gjengitt i Tabell 4.

Tabell 4. Vektfaktor for hvert institutt, basert på forskjell i profil av undervisningsformer.

Institutt	GFI	Bio	IFT	Geo	II	KI	MI
Vektfaktor for type undervisning	1.25	1.50	1.25	1.50	1.25	2.00	1.00

Tabell 5 viser effekten av modellen implementert med de forutsetninger og valg som er gjengitt over

Tabell 5. Instituttvis endring i antall rekrutteringsstillinger ut fra modellberegningen

Institutt	MI	II	IFT	KI	GFI	Geo	Bio
Endring i rekrutteringsstillinger	+2.90	-0.83	+1.36	+2.23	-1.54	+1.79	-5.92

Komiteen har også eksperimentert med andre valg og forutsetninger som gir endrede resultater i modellen. Uavhengig av hvilken implementering som velges, vil BIO tape og MI få tilført rekrutteringsstillinger. For de andre instituttene vil utslagene bli mindre, men også avhenge av de konkrete parametervalgene.

8.1 Hvor ofte bør antallet rekrutteringsstillinger, fordelt etter en slik modell, justeres?

Noe av grunnlaget for denne analysen er at dagens fordeling av rekrutteringsstillinger som ligger fast i instituttene rammer, kan sies å representere et historisk utgangspunkt som ikke lenger er gyldig. Det følger da at antallet rekrutteringsstillinger på instituttene rammer ikke bør være statisk i fremtiden heller, men kunne justeres over tid. En god balanse mellom forutsigbarhet og å fange opp endringer kan eksempelvis være å justere fordelingen av rekrutteringsstillinger etter ovenstående modell hvert femte år.